

J e g y z ő k ö n y v

az **Országos Köznevelési Tanács**

2003. május 22-én, csütörtökön, 10 órakor
az Oktatási Minisztérium (Budapest, Szalay utca 10-14.)
A/3. számú tanácstermében megtartott üléséről

Napirend:

1. Az Oktatási Minisztérium középtávú közoktatás-fejlesztési stratégiája
Előadók: dr. Radó Péter oktatáspolitikai elemző
E. Vámos Ágnes főosztályvezető
2. Beszámoló az oktatási jogok biztosának 2002. évi tevékenységéről
Előterjesztő: dr. Dobos Krisztina

Elnököl: dr. Szenes György

Jegyzőkönyvvezető: Ipacsné Pavlászky Éva és Varga Erzsébet (Magyar Gyorsírók és Gépírók Országos Szövetsége Beszédgyorsíró Szolgálat)

Az ülés résztvevői

Az Országos Köznevelési Tanács részéről:

Dr. Szenes György, az OKNT alelnöke
Dr. Báthory Zoltán
Dr. Dobos Krisztina
Farkas István
Liskó Ilona
Nagy József
Dr. Szabados Lajos
Dr. Trencsényi László
Dr. Vágó Irén

Az Oktatási Minisztérium részéről:

Sipos János helyettes államtitkár
Dr. Radó Péter
E. Vámos Ágnes
Kosinszky Zsuzsa
Makkai László
Dr. Szabó Imre

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 09 perc)

DR. SZENES GYÖRGY, az OKNT alelnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó reggelt kívánok! Tisztelettel és szeretettel köszöntöm az Országos Köznevelési Tanács kicsi, de meglehetősen erős csapatát. Tisztelettel köszöntöm minden meghívottunkat, a napirend előadóit, Sipos János helyettes államtitkár urat. A mai napra két napirendi pontunk van, és előzetes konzultációk alapján egy időkorlátot is szeretnék ebbe a dologba betenni. Mivel rendkívüli ülésről van szó, úgy egyeztünk meg előzetesen, hogy az első napirendi pontra két órát szánnánk, illetve Dobos Krisztina által az oktatási jogok miniszteri biztosának évi jelentéséről szóló napirendet utána kezdenénk és ott egy fél óra, maximum egy óra időtartamban gondolkodunk.

Amennyiben ez megfelel, akkor napirend előtt még szeretném megadni a szót Sipos János helyettes államtitkár úrnak egy rövid időre, és utána kezdenénk a napirend tárgyalását.

SIPOS JÁNOS helyettes államtitkár: Köszönöm szépen. Szeretettel köszöntöm az Országos Köznevelési Tanács tagjait. Azért kértem, hogy napirend előtt szólhassak, mert van egy ma reggeli történet, aminek a megoldásához az Országos Köznevelési Tanács együttműködésére is szükség van. A következőről van szó.

A parlament a költségvetési törvényben döntött a heti kötelező óraszám csökkentéséről, azzal a feltétellel, hogy április végéig megjelenik a Közlönyben az ilyen arányú tananyagcsökkentés is. Miután ez megtörtént, automatikusan érvénybe lépett a parlamentnek ez a rendelkezése, tehát szeptembertől a gyerekek heti kötelező óraszám az 5-9. évfolyamon 2,5 órával kevesebb lesz. Miután ez a rendelkezés így most biztosan érvénybe lép, elkezdődtek a középiskolákban a következő tanév előkészítésével kapcsolatos munkálatok, és az elmúlt napokban a gimnáziumok egy része megjelentetett egy nyilatkozatot, amelyben a tehetséggondozás ellehetetlenítéséről beszél, és kérték, hogy a tanulók heti kötelező óraszámát állítsuk vissza azokban az iskolákban, ahol osztálykeretben zajlik a tehetséggondozás.

Ma reggel tárgyaltunk Szabados Tamás politikai államtitkár úr, Szebedy Tas, a GOSZ elnöke, Hámori Vera, a Fazekas Gimnázium igazgatónöje és jómagam a probléma megoldásáról, és ebben a körben Szüdi államtitkár úrral is egyeztetve, a következő kompromisszumos megoldás látszik megvalósíthatónak. A kerettantervi rendelet módosítását igényli a megoldás, ezért van szükség az Országos Köznevelési Tanács egyetértésére, és amit most elmondok tervezetet, ezt szeretnénk írásba foglalni, jövő héten államtitkári értekezletre bevinni és utána írásban jövő héten szerdán kiküldenénk az OKNT-tagoknak, hogy a június 12-i ülésén gyakorolhassa az OKNT a kerettanterv-módosítással kapcsolatos egyetértési jogát.

A következőről van tehát szó. Nem a gyerekek heti kötelező óraszámát emelnénk meg, hanem a gyerek által önként felvehető tanítási órák számát annak érdekében, hogy lehetőség legyen két-két tárgyból továbbra is emelt szintű oktatásra, tehát például angol tagozatra vagy matematika tagozatra kilencedikes korában. Ez a hetedik, nyolcadik évfolyamra is érvényes. Ott is plusz három óra a lehetőség, de a 30+3 óra 27,5+3 órára csökken szeptembertől a jelenleg hatályos jogszabályok szerint a gyerekek által felvehető tanítási órák száma.

Az lenne a módosító indítvány, hogy a kerettantervi rendeletben a középiskolák kilencedik, tizedik évfolyamán a gyerekek által önként felvehető tanítási órák száma, amit a gyerekek kisebbik része fog igénybe venni és az iskolák kisebbik része fogja kihasználni. (Dr. Trencsényi László: *Ennyit az esélyegyenlőségről.*) Jó, erről szerintem ne most nyissunk vitát, csak azért kértem, hogy most ezt bejelenthessük, hogy a 27,5 plusz 4, illetve 5 lehessen a kilencedik, tizedik évfolyamon. Azért van még egy bizonytalanság bennem, mert reggel abban állapodtunk meg, hogy a speciális matematika tagozatot folytató iskolákban ez a mennyiség lehessen plusz 5 óra, hogy meg tudják csinálni továbbra is a 7-8 órás matematika tagozatot kilencedikben, tizedikben.

Szüdi államtitkár úrral tárgyalva erről, úgy tűnik, hogy ennek jogi akadályai vannak, hogy ezt a specmatekos képzést definiálhassuk.

Inkább azt javasolta Szüdi államtitkár úr, hogy mindenkinek plusz öt óra lehessen az önként felvehető tanítási órák száma. Ily módon akkor egy 9-10.-es gyerek 27,5 kötelező tanítási órára készíthető - úgy, ahogy a törvényben van -, és a kerettanterv úgy módosulna, hogy akkor 5 órát vehet még föl emelt óraszámú képzés esetén.

Ez lenne a módosítás lényege.

7-8. osztályban is a plusz 3 órát fel kell emelni plusz 4-re, annak érdekében, hogy az iskolák meglévő speciális képzései folytatódhassanak. Hangsúlyozni szeretném, hogy ez nem igényli a központi költségvetés módosítását, mert a fenntartóra rótt kötelezettségeket nem befolyásolja. Hogy a fenntartónak hány tanári órát kell kirendelni a képzéshez, az a 27,5-ből számolódik, ez pedig nem változik.

A másik, hogy az iskolák nem tudják megspórolni azt a harcot, hogy a 27,5 órán belül csökkentsék az alapképzés óraszámait a gyerekek számára. Csak arról van szó, hogy a speciális képzések - amik az iskola „bukéját” jelentik a szülők és a diákok szemében - időbeli korlátozása ne valósuljon meg a jogszabályok által olyan mértékben, mint amit jelentett a 30-ról 27,5-re csökkenés, hiszen 33-ról 30,5-re csökken jelen pillanatban a gyerekek által önként felvehető óraszám.

Nem szeretnék itt erről vitát nyitni. Az a kérésem, hogy - miután ezt írásba foglaljuk, és a jövő héten szerdán államtitkári értekezletre visszük - szerdán vagy csütörtökön tudjuk az OKNT-tagoknak kiküldeni, és így az OKNT a 12-ei ülésén vegye napirendre és vitassa meg ezt a kérdést.

A gimnáziumok, valószínűleg a szakközépiskolák is támogatják és kérik ezt a javaslatot, és kérik, hogy az OKNT-t is értsen egyet a változtatással.

Ebben kérem a Köznevelési Tanács tisztelt tagjainak véleményét, hogy a 12-ei ülésen napirendre kerülhessen.

ELNÖK: Köszönöm szépen, államtitkár úr. Én azt gondolom, hogy erről most ne nyissunk vitát, hogy mi a helyes, mi a helytelen. A 12-ei ülésünkre napirendre tűzzük, hiszen nem lenne ildomos keresztfelkötés egy olyan lehetőségnek, ami...

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Én azért szeretném megkérdezni, hogy ez miniszteri rendelet lesz-e.

SIPOS JÁNOS: Igen, a kerettantervi rendelet.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: A kerettantervekről szóló miniszteri rendelet módosítása?

SIPOS JÁNOS: Igen, azt kell módosítani, abban szerepel a plusz három óra.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Egyet nem értek, János. Hogyha egy iskola speciális matematikából többet akar tanítani, akkor kevesebbet kell tanítania másból - ez a megoldás. Ha egyszer meg van határozva az, hogy mennyit kell tanítani.

SIPOS JÁNOS: Ez meg is valósul most azzal, hogy 2,5 órával csökkenteniük kell az alapképzésben az órák számát. Ezt nem tudják megúszni: 30-ról 27,5-re csökken minden iskolában a kötelező óraszám. Tehát nem a gyerekek heti kötelező óraszámát növeljük meg - ők ezt akarták, hogy ezekben az iskolákban álljon vissza a gyerekek heti 30-as kötelező órája. Nem a gyerekek heti kötelező órája áll vissza: az alapképzés 27,5 órára csökken.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: A tanár pedig készen áll arra, hogy aki akar...

SIPOS JÁNOS: Aki akar, az a tagozatos képzés keretében kaphasson plusz órákat. Jelen pillanatban a kerettantervi rendelet és a közoktatási törvény együttesen 30,5 órában maximálja a 9. osztályban felvehető tanítási órák számát.

ELNÖK: Tényleg azt kérem, hogy ne nyissunk erről most vitát. Ráérünk 12-én vitatkozni róla, de egy kiegészítés engedtessek meg: ez viszont finanszírozási kérdés is. Én korrigálni szeretném, amit államtitkár úr mondott, ugyanis a fenntartónak kötelessége megfinanszírozni mindazt, amit a rendelet előír. Tehát eddig a 30-3-at, most a 27+3-at meg kell finanszíroznia.

NAGY JÓZSEF: Valakinek fizetnie kell a tanárt.

SIPOS JÁNOS: Nem így működik a közoktatás finanszírozása - ezt tisztáztuk reggel a GOSZ-elnökkel is, illetve a Fazekas Gimnázium igazgatónjével is, mert ők is így gondolták, hogy ezt jelenti. Nem ezt jelenti. A közoktatás finanszírozása úgy működik, hogy ha a gyerek kötelező óraszám 27,5 a 9. évfolyamon erre rátehető 45 százaléknyi időkeret nem kötelező tanórai foglalkozásokra, plusz 5 százalék egyéni foglalkozásra. Együttesen ez körülbelül 40 tanári óra, amit egy osztályhoz ki kell rendelni a fenntartónak, ha az osztályt engedte indulni. Hogy a 40 tanári órát mire fordítja az iskola, az a pedagógiai programjából kiderül: például csoportbontásra. Ha 5 óras matematikát csoportbontásban tanítanak, akkor a 40 órából 5 elfogyott a 27,5 órához képest plusz 12,5 órából. Marad tehát 7,5 óra. Ha még egy tantárgyat, mondjuk az angolt, 4 órában csoportbontásban tanítanak, akkor újabb 4 fogyott el a 12,5-ből, vagyis összesen elfogyott 9, vagyis marad 3,5 óra, amit szakkörre, tagozatra, csoportbontásra fordíthat.

Tehát ez a része a finanszírozás oldaláról nem változik, a fenntartónak ezt kötelessége finanszírozni. Két véglet lehetséges, hogy az iskola hogyan használja fel ezt a 40 tanítási órát: az egyik, hogy mind a plusz 12,5 órát csoportbontásra használja, a másik véglet pedig, hogy egyetlen tantárgyban sem tanít csoportbontásban, mind a plusz 12,5 órát arra használja, hogy szakkört, tömegsportot, énekkart, tagozatot tart a gyerekeknek.

Az, hogy a fenntartó ezen felül milyen extra szolgáltatásokat tud kínálni, nyilvánvaló, hogy a fenntartó anyagi lehetőségeitől függ, nyilvánvaló, hogy ez nem teremt esélyegyenlőséget a különböző településeken élő gyerekeknek, ez igaz, de ez a mostani módosítás-tervezet nem befolyásolja a fenntartó finanszírozási kötelezettségét, egyszerűen azt teszi lehetővé, hogy a kerettantervi rendelet a gyerek oldaláról is megfogalmazta a képzést, hogy a gyerek több tanítási órára járhatson. *(Nagy József: Egy veszélyes precedens készül, nem lesz megállás!)*

ELNÖK: Jó, akkor ezt most lezártuk. Köszönöm szépen a tájékoztatást, és 12-én tárgyalunk erről a témáról. *(Dr. Báthory Zoltán: Nem azt mondtuk, hogy 12-én a NAT-ról beszélünk és semmi másról?)* Ezt kérte a minisztérium, azt gondolom, hogy nagyon inkorrekt dolog lenne a jövő tanév előkészítése szempontjából. *(Dr. Báthory Zoltán: Mi akadályoz bennünket, hogy most beszéljünk erről?)* Nincs rendelet. Ma reggel beszélgetés volt, nincs rendelet.

SIPOS JÁNOS helyettes államtitkár: Egy ma reggeli beszélgetés eredménye, jövő héten szerdán kerül az államtitkári értekezlet elé.

ELNÖK: Tehát sehol nem tart a dolog. Sipos államtitkár úr mindösszesen azt kérte, hogy egy előzetes tájékoztatást adhasson erről, megtörtént, erről nincs tovább mit tárgyalnunk egyelőre. Ha lesz az államtitkári értekezletnek határozata és kéri a miniszter úr, hogy ezt tűzzük napirendre, azt kérem a Tanácstól, hogy tűzzük napirendre.

Akkor első napirendi pontunkhoz tisztelettel köszöntöm a napirend előadóit: E. Vámos Ágnes főosztályvezetőt és Radó Péter urat. A bevezetéshez, a felvezetéshez melyiküket kérhetem?

DR. RADÓ PÉTER: Mindenekelőtt nagyon szépen köszönöm a Tanácsnak, hogy meghívott erre az ülésre. Azt gondolom, hogy az anyag tartalmáról az elkövetkező - ha jól értettem - szűk két órában éppen alkalmunk és lehetőségünk lesz beszélni, úgyhogy előjáróban rettentően röviden - amit megígérek, de sosem tartom be, de az elnök úr majd le fog állítani - csak három dologról szeretnék beszélni. Az első, hogy hogyan készült ez a stratégiai tervezet, a második, hogy milyen tervezési megfontolások, illetve milyen tervezési koncepció áll mögötte, a harmadik, hogy mi a stratégia funkciója.

A „hogyan készült” kérdésre tulajdonképpen még a tulajdonképpeni stratégián való munkálkodás előtörténetére is kell utalni, tudniillik gyakorlatilag mióta felállt az új oktatási kormányzat, a miniszter tanácsadó testületében nagyon hosszú és intenzív vita folyt arról, hogy mik legyenek ebben a ciklusban a közoktatási kormányzat fejlesztési prioritásai. Tehát amikor valamikor ősszel, szeptember végén, október elején ez a szakértői csapat megkapta a megbízást arra, hogy készítsen el egy ilyesmi, ehhez hasonló dokumentumot, akkor a legfontosabb cövekek már - hogy úgy mondjam - le voltak szúrva, a legfontosabb prioritások már ki voltak töltődve, és ezeken bizonyos pontokon a stratégiai tervezés során változtattunk, de nem lényegesen. Amikor a tartalmakra visszatérünk, akkor esetleg majd jelzem, hogy melyek voltak azok a stratégiai prioritások, amelyeket maga ez a szakértői bizottság emelt be a történetbe.

Ami még ugyancsak a stratégiai tervezés történetéhez kapcsolódik, hogy szerintem Magyarországon közoktatás-fejlesztési stratégia ennyire információgazdag környezetben még nem készülhetett. Ennek az egyik oka az volt, hogy pontosan akkor, amikor elkezdtünk ezzel foglalkozni, pontosan akkorra fejeződtek be a „Jelentés a magyar közoktatásról” című kötet háttér tanulmányai, tehát hatalmas paksamétákban kaptuk meg a rendszerben zajló folyamatokról szóló információkat.

A másik nagyon fontos dolog, ami szintén befolyásolta a gondolkodásunkat és magát a stratégiai tervezést is, ez a PISA, illetve a PISA után zajló szakmai vita, és ennek az utómunkálatai voltak.

Céloztam rá, hogy egy sajátos - ha úgy tetszik - paradigmaváltást próbáltunk érvényesíteni a stratégiai tervezésben is, ez a stratégia talán az első olyan közoktatási szektorstratégia Magyarországon, ami meg sem próbál a közoktatási szektor összes szereplője számára megáll kitézni vagy kijelölni feladatokat, tehát nem az egész szektor stratégiája ez, hanem nagyon határozottan és következetesen az Oktatási Minisztérium stratégiája. A szakértői bizottság tagjai abból indultak ki, hogy a Oktatási Minisztérium egy meglehetősen fontos szereplője a magyar közoktatásnak, de nem az egyetlen szereplője a magyar közoktatásnak, tudniillik a Oktatási Minisztériumban és a mellette zajló stratégiai tervezést kiegészíti egy alulról építkező tervezési rendszer, a helyi iskolai tervezés, a helyi önkormányzati tervezés, a megyei és regionális tervezési rendszer, és ez a stratégia tulajdonképpen inkább orientálni és befolyásolni és informálni szeretné ezt az alulról építkező, szándéka szerint egy kicsit diszfunkcionálisan működő, de meglévő stratégiai tervezési rendszert és nem ráerőltetni valamilyen egyértelmű központi akaratot.

A másik stratégiai tervezési folyamatot befolyásoló megfontolás az volt, hogy tulajdonképpen a nagy rendszerváltás kora a magyar közoktatásban lecsengett. Tehát gyakorlatilag azóta, hogy a NAT-implementációs projekt elindult, egyre erőteljesebb egy olyan értelmű paradigmaváltás az oktatáspolitikában Magyarországon, hogy a nagy szerkezeti reformok helyett egyre inkább a fejlesztés és a fejlesztési politikák kerülnek előtérbe, és ez a másik megfontolás, amit megpróbáltunk határozottan érvényesíteni. Ez egy nagyon határozottan fejlesztésorientált stratégiai dokumentum, és nem szeretnénk újrarajzolni a magyar közoktatási rendszer alapvető sajátosságait, szerkezeti jellemzőit.

Mindezek alapján mi a stratégia funkciója? Abból indultunk ki, hogy ennek a dokumentumnak alapvetően négy funkciója van. Az első, hogy kijelölje a fejlesztés irányait. Ez teljesen nyilvánvaló, hogy amikor közoktatás-fejlesztési, fejlesztési stratégiákban gondolkodunk, nem vagyunk képesek rövid kormányzati ciklusokhoz igazodó fejlesztési programokban, stratégiákban gondolkodni, tehát a közoktatás lévén egy hosszú gestációs idejű nagy szervezetrendszer, ezért rövid távú lépéseket sem lehet megtenni anélkül, hogy hosszú távú stratégiai céljaink ne lennének ezzel kapcsolatban. Tehát ez a stratégia szándéka szerint hosszú távú célokat szeretne rögzíteni, és amennyire lehetséges volt, igyekeztünk valamifajta folytonosságot biztosítani e tekintetben a célok kijelölésében.

Természetesen ezeken a hosszú távú célokon belül - ez a stratégia második funkciója - igyekeztünk olyan konkrét fejlesztési prioritásokat vagy célokat is kijelölni, amiről azt gondoltuk, hogy a hivatalban lévő oktatási kormányzat meg tudja őket valósítani ennek a ciklusnak a végéig.

A harmadik funkciója ennek a stratégiai dokumentumnak - és erre már korábban céloztam -, hogy nagyon pontosan kijelölje az Oktatási Minisztérium szerepét, funkcióját és eszközrendszerét ebben az egész fejlesztési folyamatban. Azért ilyen markáns ennek a dokumentumnak az eszközrendszeréről szóló része, mert azt gondoltuk, hogy az Oktatási Minisztérium, mint ha úgy tetszik, fejlesztő ügynökség szerepét éppen az jelöli ki a legpontosabban és a leghatározottabban, ha a megfelelő eszközrendszer, a minisztérium által alkalmazni gondolt vagy szándékozott eszközrendszer nagyon pontosan rögzítve van.

Az utolsó, talán a legfontosabb célja a stratégiai dokumentumnak, hogy a további részletes projekt szintű célprogramok szintjén zajló tervezési folyamatot támogassa, segítse, ennek a kereteit jelölje ki, és valamifajta szinergikus kapcsolatot hozzon létre a számtalan célprogram között, amelyek egyébként egy kis táblázatban a stratégia végén össze is vannak foglalva.

Azt gondolom, hogy bevezetőnek ennyi bőségesen elegendő, már így is sokat beszéltem, és átadnám a szót a főosztályvezető asszonynak.

E. VÁMOS ÁGNES: Köszönöm szépen. Nagyon kevés ponton szeretném kiegészíteni. Az egyik: a dokumentum mostani legitimációs állapota az, hogy az Oktatási Minisztérium államtitkári értekezlete továbbengedte ezt a dokumentumot azzal a feltétellel, hogy erről széles körű szakmai és civil egyeztetést kezdeményez. Ennek jegyében a stratégia az OM honlapján néhány hete megtalálható, és az ehhez kapcsolódó véleményeket, észrevételeket természetesen fogadjuk.

Ezt több ponton jeleztük, hogy a szakmailag beépíthető és fontos javaslatokat természetesen méltányolja a stratégiai tervező csoport, és kiegészíti a dokumentumot.

A szakmai egyeztetés egyik legjelentősebb fóruma az Országos Köznevelési Tanács, illetve a Közoktatás-politikai Tanács, akinek szintén kikértük a véleményét, és az elkövetkező hetekben erre az egyeztetésre is sor fog kerülni. Miután ezek az egyeztetések lezajlottak, és ezek a vélemények beépültek a stratégiába, akkor kerül döntésre a dolog. Tehát az OKNT-nek elég komoly szerepe van abban, hogy a stratégiát elengedje.

Ezek után a stratégiához kapcsolódó huszonhárom célprojekt önálló életet fog élni, ami azt jelenti, hogy az OM háttérintézményei és fejlesztő csoportok fogják megkapni az egymáshoz kapcsolódó projekteket, és dolgoznak majd tovább.

Talán még kiegészítő információként annyi, hogy a stratégiához, a projektekhez szükséges források részben az OM közoktatási fejezetében rendelkezésre állnak, részben pedig más szakterületekkel egyeztetve szintén rendelkezésre állnak - itt elsősorban a szakképzési, az informatikai és a hátrányos helyzetű és roma gyerekek miniszteri biztosságát értem ez alatt. Tulajdonképpen a stratégia finanszírozható.

Még egy elem, amit fontosnak tartok kiemelni, hogy a tervezés folyamán végig együtt dolgoztunk a Nemzeti Fejlesztési Terv munkálataival, tehát a tervezés együtt zajlott, ugyanígy

a közoktatási törvény módosítását is figyelembe vettük, pontosabban a közoktatási törvény vette figyelembe a közoktatás-fejlesztési stratégia anyagait.

Körülbelül ennyi, és a vitában szívesen folytatjuk.

ELNÖK: Köszönöm szépen a kiegészítéseket. Tisztelt Tanács! Kezdjük talán a kérdésekkel, hogy az azokra adott válaszok után aztán lehessen a hozzászólásokkal folytatni.

DR. SZABADOS LAJOS: Régi terminológia, hogy középtávú tervekről beszélünk. Most hány évet értünk alatta? Előtte mikor készült ilyen középtávú terv? Ki készítette? Mi lett vele?

Szeretném megkérdezni, hogy a helyzetelemzést, amit kaptunk, mire, kikre támaszkodva, kik készítették.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: További kérdések? *(Nincs jelentkező.)* Nincs kérdés? Nekem még egy vagy kettő talán.

Az iskolaszervezet kérdését én egy kicsit elkenve látom az anyagban. Mi ennek az oka?

Azt hallottuk a bevezetőben, hogy ez együtt készült vagy a NAT-tal, az új érettségivel kapcsolatosan. A bevezetés és az egész rendszer ütemezését tekintve - ami a 33. oldal tájékán a tartalmi szabályozásról szól -, 2005-2007-es időpontok vannak, amelyek már az előzetes tárgyalások alapján nagyon rövidnek tűnnek, tehát tényleg várható, hogy más irányba fog elmozdulni, különösen az új érettségi vizsga, ami a NAT felfutására épülve lényegesen később várható csak az OKNT megítélése szerint is.

Végül a harmadik a szakképzéssel kapcsolatos. Nagyon soványnak látom azt a részt, ami a szakképzéssel kapcsolatos anyag, különös tekintettel arra - és ezt mindig elmondom -, hogy a közoktatásban a gyerekeknek több mint 70 százaléka ilyen típusú iskolákba jár. Ahhoz képest, bizony, igen kevés, ami erről szól. Ráadásul, ami erről szól, az meg egy nagyon szűk szegmentumáról szól: a szakiskolai fejlesztésről, amiről tudom, hogy megvan a pénz, és mindent tudok róla, de az a gyerekeknek mindösszesen - nagyon fontos - 25 százalékát érinti. Úgy néz ki, mintha a szakképzés egyenlő lenne a szakiskolai fejlesztéssel. Mit gondoltok erről?

Köszönöm szépen.

Ha nincsenek további kérdések... De vannak! Dobos Krisztina!

DR. DOBOS KRISZTINA: Mivel csak kérdéseket szabad, akkor az első kérdésem, hogy a tervezett közigazgatási reformmal kapcsolatosan mennyire épült be, mennyire van ellentmondásban elsősorban a kitelepülések, a társulások, a megye, a régió.

A második kérdésem az lenne, hogy a pedagógus szakma fejlődését tárgyaló fejezet, az itt megfogalmazott feltételek nagyon szépen hangzanak. Ennek a részletezése, és különösen a számomra nagyon érdekes bolognai folyamatnak a beépülése érdekelne, tehát hogy a tanárképzésnek meg a háromszintű felsőoktatási képzésnek a beépülése hogy jelenik meg.

A harmadik kérdésem pedig az lenne, hogy mekkora ennek az anyagi forrása az egészséges iskolafejlesztéstől kezdve az eszközellátás, a tanárok differenciált és növekvő bérezését tekintve. Csak ezt a három kérdést illetően szeretnék látni egy olyat, hogy a következő évben, az azt követő évben és az azt követő évben mekkora plusz források állnak rendelkezésre a közoktatás fejlesztésére.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További kérdések? *(Nincs jelentkező.)* Nincsenek.

Akkor a válaszokat kérem, és utána a hozzászólásokkal folytatjuk.

DR. RADÓ PÉTER: Leválogattam azokat a kérdéseket, amikre én illetékes vagyok válaszolni, és ünnepélyesen áttolom a minisztérium képviselőire azt, amire nem vagyok illetékes válaszolni. A legjobb helyzet a világon.

Az első kérdés: a középtáv alatt általában 3-5 évet értünk. Amikor egy oktatási kormányzat előáll egy közoktatás-fejlesztési stratégiával, akkor a saját kormányzati ciklusát érti alatta, de természetesen sosincs így. Hogyha egy célprogramot elindít - főleg, ha egy nagy méretű célprogramot indít el - egy oktatási kormányzat, az szinte minden egyes esetben belelóg a következő kormányzat időszakába is. Hogy csak egy példát említsek: az előző kormányzat által indított Comenius program megvalósítása még mindig folyik - szerencsére, és valószínűleg még folyni is fog egy darabig, még akkor is, hogyha egy új intézményi minőségfejlesztési stratégia készül éppen a nagy stratégia keretei között.

A korábban készült stratégiák. A '90-94 közötti időszakban is készült - az évszámot nem tudom, de Dobos Krisztina biztos meg tudja mondani... *(Dr. Dobos Krisztina: 1996.)* 1990 és 1994 között nem készült? *(Dr. Dobos Krisztina: De, készült. Kozma Tamásék csinálták '93-ban.)* Aztán készült egy '96-ban, később készült '98-ban. Volt egy kísérlet az előző ciklusban is egy fehér könyv készítésére, de úgy tudom, az megakadt, és ez a következő. Szerintem a világon a legtermészetesebb dolog, hogy minden egyes nagyobb szerkezeti-strukturális változtatás után az oktatási kormányzat az új változásokra és az új kihívásokra reflektálva új stratégiát készít. Én tehát azt gondolom, hogy a tervezés egy folyamatos, gördülő kötelezettsége az oktatási kormányzatnak - bármilyen színezetű is. Én tehát ebben, őszintén szólva, nem látok problémát.

A kérdés második fele viszont súlyos problémákat vet fel: hogy mi lett ezekkel a stratégiákkal. Néhány példát tudok mondani. A '96-os stratégia - aminek a középpontjában nagyon erőteljesen a NAT implementációja állt, ebben a körben minden bizonnyal komoly vita kérdése lehet, hogy mennyire valósult meg -, én azt gondolom, elég nagy mértékben megvalósult. A '98-as akkor fejeződött be, amikor éppen kormányváltás volt, és érdekes sorsa lett. Az első időszakban az új kormányzat hivatkozott a dokumentumra, de utána szépen lassan eltűnt. Gyakorlatilag az nem valósult meg, nem kapott hivatalos státust.

Gyakorlatilag a '96-os óta az első olyan stratégiai dokumentum, ami valamiféle hivatalos mandátumot is kaphat, és komolyan felmerülhet, hogy az oktatási kormányzat megvalósítja vagy sem, az ez lesz.

A helyzetelemzést ki készítette? A helyzetelemzést maga a szakértői csapat készítette, és én elfelejtettem felsorolni, hogy kik voltak ennek a tagjai, ami egy súlyos méltánytalanság a csapat tagjaival szemben. A csapatnak tagjai voltak: Halász Gábor, Palotás Zoltán, Kovács István Vilmos, Orosz Lajos, Vass Vilmos, Parti Zoltán és Vámos Ágnes. Remélem, nem hagytam ki senkit.

A helyzetelemzést tulajdonképpen ez a csapat készítette, egy ilyen oda-vissza megtett út logikája alapján, egyfelől megpróbáltuk elfelejteni, hogy mik azok a prioritások, amelyeket a miniszter tanácsadó testülete - erre az érdekes viszonyra már céloztam az elején is - többé-kevésbé kitűzött, és megpróbáltunk a jelenlegi helyzetelemzésből kiindulva probléma-csomópontokat keresni. Ezután ezeket a probléma-csomópontokat összevetettük a prioritásokkal, a tanácsadó testület által kijelölt prioritásokkal és néhány apró ponton módosítottuk ezeket. Az egyetlen komoly változás az, hogy beemeltük a stratégiai prioritások közé az oktatásfinanszírozással és irányítással kapcsolatos problémákat. A tanácsadó testület nagyon erőteljesen tartalmakra, az oktatás szoftverére fókuszált korábban.

Ezután megint csak egy kettős logikát próbáltunk meg érvényesíteni, ez nyilvánvalóan nem swot, ami ebben a stratégiában van, de megpróbáltunk egy ilyen kiegyensúlyozott képet teremteni arról, hogy a jelenlegi közoktatási rendszernek milyen erősségei, gyengeségei vannak, a második részben pedig az általunk azonosított csomóponti kérdésekhez rendeltük hozzá azokat a beavatkozást igénylő problémákat, amelyeket azonosítottunk. De mindezt a munkát maga a csapat végezte el.

Az iskolaszervezet kérdése, itt úgy fogalmazódott meg, hogy el van kenve az iskolaszervezet. Azt gondoljuk, mi abból indultunk ki, hogy a legtöbb probléma, ami az iskolaszervezeti vitában felvetődött az utóbbi néhány évben, azok gyökerüket és lényegüket tekintve nem iskolaszervezeti problémák egyfelől. Tehát azt gondoltuk, hogy amikor

kicsomagoljuk az iskolaszervezeti kérdést, akkor a tartalmi szabályozásra, a kimeneti szabályozásra, a pedagógusképzésre és továbbképzésre tartozó problémákat vagy a finanszírozással kapcsolatos problémákat megjeleníthetjük a maguk helyén, másfelől született - ha úgy értem - egy olyan politikai döntés, ami nagyjából azt az üzenetet közvetítette felénk, hogy nem kell nekünk feltétlenül újabb nagy szerkezeti reformokban gondolkodni. Nyilvánvaló, hogy van egy valamifajta kialakult szerkezet, lehet azon vitatkozni, hogy ez a szerkezet jó vagy nem jó, szeretjük, nem szeretjük, milyen szempontból: méltányosság, esélyegyenlőség vagy a választás, tanszabadság szempontjából ez egy jó szerkezet vagy nem jó szerkezet, de nekünk nem az volt a dolgunk, hogy minősítsük ezt a szerkezetet és elkezdjük újragondolni a most már lassan bemerevedő és bekeményedő iskolaszervezetet, hanem az volt a dolgunk, hogy az alapvető szolgáltatások minőségével, eredményességével és hatékonyságával kapcsolatos alapvető problémákra fejlesztési típusú válaszokat kínáljunk. Mi ezt tettük.

Nyilvánvaló, hogy ha valaki leválogatja a stratégiából azokat az elemeket, amelyeknek közvetett módon a szervezetre ható spontán vagy áttételes hatásuk is van, akkor rengeteg ilyen talál. Még két dologra reagálnék, és az összes többit átadnám a kollégáknak.

Dobos Krisztina az egyik legsúlyosabb problémát vetette fel, amikor megkérdezte, hogy a közigazgatási reformmal mennyire kapcsolódik ez a dolog. Nekünk csak vélelmeink voltak a közigazgatási reformról, olyan vélelmeink voltak, amelyek olyan forrásokból származtak, ilyen különböző agytrösztökben folyó gondolkodásból kiemelhető vélekedéseink voltak. Tehát teljesen nyilvánvaló, hogy abban a pillanatban, hogy a közoktatási reform sarokpontjai le lesznek tűzve, ennek az anyagnak a hozzáigazítása meg kell hogy történjen. Egyébként valahol írjuk is, hogy ez egy gördülő dokumentum, tehát nem egy lezárt dokumentum, erre ebben az értelemben is mód lesz.

Volt néhány kritikus pont, ahol nagyon drámai volt, hogy nekünk nem volt információnk arról, hogy hogyan alakul a közigazgatási reform. Például egyszerűen nem tudtunk hozzáfogni a fenntartói minőségbiztosítási és minőségfejlesztési rendszer kialakításához, amíg nem tudjuk, hogy a közigazgatási reform milyen irányba nyomja el ezt a kérdést, de még nagyon sok ilyen pont van. Tehát ez egy kőkemény hiányosság, egyetértek vele.

Még egy mondat a pedagógus-továbbképzésről. Ez az egyik olyan eleme ennek a fejlesztési programnak, ami mögött még nincsen kidolgozott részletes koncepció. Elég sok olyan célprogram van még ebben az anyagban, ami mögé még nem tudunk valódi részstratégiát vagy megtervezett célprogramot helyezni, a pedagógus-továbbképzés ezek egyike, ahogy ezt főosztályvezető asszony mondta, abban a pillanatban, hogy elfogadja a miniszter ezt a stratégiát, abban a pillanatban a minisztériumtól megkapják a különböző csoportok azt a feladatot, hogy dolgozzanak ki stratégiákat, részstratégiákat ezekre az ügyekre, ezek közé tartozik majd a pedagógusképzés is.

ELNÖK: Köszönöm szépen.

E. VAMOS ÁGNES: Illetve az ehhez kapcsolódó források is. Tehát mi most azt tudjuk megmondani, hogy a projektek megtervezésére mennyi forrás áll rendelkezésre, különböző számításaink vannak erre, de hogy aztán majd a projektek mit termelnek ki a végén, milyen számok fognak kialakulni, azt természetesen nem tudjuk megmondani. De azért ez nem egy szomorú hír szerintem olyan szempontból, hogy miután a nemzeti fejlesztési tervet látjuk, tudjuk, hogy az ehhez kapcsolódó közoktatási források mennyisége mekkora, és azt is tudjuk, hogy az Oktatási Minisztérium az elkövetkezendő három évben nagyon komolyan vesz részt az NFT humánerőforrás-fejlesztési operatív programjában, gyakorlatilag azt lehet nagyobb kockázat nélkül vállalni, hogy ezeknek a projekteknek a végrehajtásához a megfelelő forrás rendelkezésre fog állni.

Ezért is hangsúlyoztam az elején azt, hogy közösen terveztük. Ezzel kapcsolatban viszont elnézést kérek, de az NFT forrásairól most nem tudok beszámolni, mert nincs nálam ez a dokumentum. Ha az OKNT tagjai igénylik, akkor természetesen elküldjük a részletes intézkedési terveket.

A szakképzési kérdéshez kapcsolódva annyit szeretnék röviden megjegyezni, hogy magától a szakterületről kaptuk ezt az információt, azzal a megjegyzéssel, hogy a szakképzéshez is külön stratégiai dokumentum fog készülni, és ezek nyilvánvalóan össze fognak majd egymással hangolódni. Ugyanez vonatkozik egyébként a felsőoktatási területre is, ahol szintén nem készült még el vagy nincs végleges formában a felsőoktatás-fejlesztési stratégia, tehát ilyen szempontból egy kicsit előrementünk az OM ágazati stratégiáját illetően, természetesen a megjegyzés nagyon fontos és próbáljuk a szakképzési területet arra ösztökélni, hogy minél hamarabb legyen egy ilyen dokumentum. És talán még az érettségi van hátra, amire nem válaszoltunk.

SIPOS JÁNOS: A Szenes György által felvetett kérdésre, tehát hogy hogyan illeszkedik az a bizonyos 33. oldalon lévő ütemezés a NAT-felülvizsgálathoz, illetve az új érettségihez: 2005-ben bevezetésre kerül az a kétszintű érettségi, ami már '97-ben kormányhatározatban foglaltatott, és azok a diákok, akik most tizedikesek, már két éve olyan tantervek szerint tanulnak, amelyeknek a végkimenetele két év múlva, 2005-ben ez a fajta érettségi.

A sajtóban megjelent egy vélemény egy érettségi-fejlesztési koncepcióról, amely fejlesztési koncepciót tárgyalta az Országos Érettségi Vizsgabizottság, az OÉVB néhány héttel ezelőtt, és összefügg a nemzeti alaptanterv felülvizsgálatával is. A NAT-felülvizsgálat június 12-én kerül az OKNT által tárgyalásra, ezért ezzel kapcsolatban olyan időpontot tudok mondani, hogy valószínűleg ez a 2007 nem stimmel, ami az anyag 33. oldalán szerepel, legkorábban 2008 lehet egy megreformált érettségi bevezetése, de az is elképzelhető, hogy később; ennél több konkrétumot most nem tudok mondani.

ELNÖK: Akkor a kérdések után a hozzászólásokat kezdjük. Nagy József!

NAGY JÓZSEF: Elnézést, hogy először jelentkezem. Azzal kezdeném, hogy az elmúlt negyven évben készült távlati és középtávú tervek sokaságában vettem részt, mint anyagkészítő, mint véleményező, tehát van viszonyítási alapom, amikor a következőt jelentem ki: magyarul én még ilyen színvonalas tervet nem olvastam. Egy kicsit túl ambiciózus, de még az ambiciózusságát is pozitív dolognak értékelem. Ez az indulat-kijelentés az, ami alapján folytatnám azzal, hogy rendkívüli módon kidekoráltam. Örömmre szolgált az olvasása, és rengeteg mindennel rezonált az én sok-sok éves kutató tevékenységem és felismerésem, úgyhogy ismétlem: örömmel olvastam.

Ugyanakkor szeretném elmondani, hogy érdemes lenne egy kicsit még formálni, mielőtt a nagy vita elindulna, de hallom, hogy már az interneten van - erről nem tudtam. Remélhetőleg hasznos információk fognak befutni.

Én nagy bajban vagyok, mert ha mindazt el szeretném mondani, amivel telefirkáltam, meg ami gondolatom támadt közben, akkor önök elmehetnének nyugodtan haza, felemészteném az összes időt, és magamban kezdenék beszélni. Valamilyen megoldásra kellene jutnom, ezért talán egyetlen problémát emelnék ki, de közben néhány apróságot is muszáj lenne mondanom.

Például azzal kezdeném, hogy azt mondja a bevezető: a környező országok jelentik a viszonyítási alapot. Miért? Azért ne azt vegyük már! Ha már elhatároztuk, hogy amarra megyünk, mégis az európai helyzet legyen a viszonyítási alap - vagy valami más -, ha már ilyen ambiciózus dologot csinálunk! Aztán kiderül a végén, hogy nem is az a viszonyítási alap, hanem legtöbbször mégis csak magasabb szintű viszonyítási alappal dolgozik a rendszer.

Sok ilyen apróság van, de mondom, nem szeretném lefoglalni az idejüket.

A lényeges talán az, hogy ez az anyag több helyen beszél nevelésről, de a leggyakrabban oktatásról beszél, és kavarodnak a fogalmak. Az „oktatás” szó alatt aztán a nevelés is bekerült egy-egy rendszerbe. És sok-sok ilyen fogalmi probléma is van, amit érdemes lenne egyszer végignézni. Benne van minden, de azért mégis át kellene nézni.

A 14. oldalon a távlatokról van szó. Ha ezt a 14. oldalt elolvassuk, azt látjuk, hogy végig-végig a szociális kompetencia fejlesztéséről, a szociális nevelésről van szó - bár a szó itt nem szerepel, csak később -, súlyosan, nagyon fontoson, és ez nem jelenik meg máshol. Ezért van egy javaslatom. Az a javaslatom, hogy a szociális nevelés vagy a szociális kompetencia fejlesztése - ha már az oktatáspolitikába beleszeretett ebbe a „kompetencia” szóba -, a szociális kompetencia fejlesztésének segítése vagy valami ilyesmi legyen. Én ezt a legelső prioritásnak tettem volna be. Igaz, hogy tudástársadalomról beszélnek, és most mindenkinek a feje ezzel van tele, de ha ebben nem tudunk előrejutni, a szociális készségek, képességek, a szociális kompetencia fejlesztésében, akkor nem tudom, mi lesz a jövő. Rendkívül fontos dologról van szó. És ez a távlati rész ezt megragadta, fogja, leírja, jól leírja. Apróságokat lehetne rajta javítani, de töményen erről van szó. Tehát ez a javaslatom. Ehhez írni kellene még egy oldalnyi-féloldalnyi anyagot a többről, és nem tudunk, hogy hogyan fog ez megszületni. Tudatában vagyok annak továbbá, hogy ha ezt ideírjuk, akkor ebben a középtávú időszakban ennek érdekében túl sokat nem tudunk tenni, de legalább tűzzük ki a célt, legalább beszéljünk róla, legalább fogalmazzuk meg, és amit ebből el lehet indítani, azt próbáljuk megcsinálni.

A másik példa az integráció. Tulajdonképpen a kutatásaim egy része - nem így, direkt módon, de közvetve - ezzel foglalkozik: hogyan lehetne a gyerekek közötti óriási különbségeket kezelni. Ez a bogaram, ebből írtam könyveket, ez az, amin agyon érdekel. Az integráció nagyon veszélyes dolog. Ha formálisan úgy csináljuk meg, hogy bevisszük az iskolába a két-három éves fáziskésésben belépő gyerekeket, akkor- hirtelen nem jut eszembe, hol van, de már megint probléma van azzal a községgel, ahol a cigánygyerekek... (*Közbeszólás: Jászladány.*) - tucatjával jönnek elő a Jászladányok. Tehát a formális integráció, különösen, hogyha erőltetjük, nyomjuk, és rákésztetjük az iskolákat, nagyon veszélyes lehet.

Valami fölmérést olvastam a Népszabadságban arról, hogy hogy viszonyul a nép ehhez. Nem azzal vaj baj, hogy cigánygyerekek, hanem azzal van baj, hogy olyan szocializációs szinten van és olyan értelmi fejlődési szinten van a gyerek, hogy nem képes azzal az osztállyal együtt élni, együtt haladni, ezért a szülők keresik a megoldást.

Itt tehát egy nagyon lényeges elem van, amit javasolnék beépíteni: hogy az integrációra alkalmassá kell tenni a gyerekeket. Magyarországon például nagyon jól működik, hogy az iskolaéretlen gyerekeket egy évre visszatartjuk az óvodában, és ez sokat segít - persze, ha a cigánygyerekek járnak az óvodába. Nagyon fontos eleme ennek az, amit jól hangsúlyoz az anyag, hogy az óvodába járást valahogy el kellene érni, főleg a hátrányos helyzetű gyerekeknél. És itt mondom ki, hogy a legjobban bánt, ami ma történik Magyarországon: az óvodák bezárása. Huszonöt-huszonnyolc fős csoportokban azzal a rengeteg pici gyerekkel mit tud csinálni a pedagógus? Tizenkét-tizenhat-tizennyolc főnél nagyobb csoportokat nem szabadna működtetni - de zárójel.

Hogy valahogy elérjük, hogy ezek a gyerekek óvodába járjanak, és van ez a rendszer, hogy ha másfél évvel elmaradott, akkor még egy évig érési lehetőséget adunk az óvodában, ez nagyon fontos, de kevés. Van 5 százaléknál is kevesebb olyan gyerek - cigány is, meg nem cigány is -, akik 2,5-3 évvel vannak elmaradva szociális és értelmi fejlettségüket tekintve egyaránt.

Ezért én már azt le is írtam és próbálom is megcsinálni, ezért egy előkészítő, felkészítő évfolyamot kellene itt nyitni 6-10 fős, 6-12 fős csoportokkal. Tehát fel kell készíteni a gyereket, és ezt a gyerekkorban kell megcsinálni. Újabb esély, vagy hogy szerepel itt, ez nagyon fontos. De első esélyt is adni kellene, és ez még fontosabb, mint az új esély, mert ott már, amikor a serdülőkor végén van a gyerek, akkor már nem sok mindent tudunk vele kezdeni.

Tehát az első esély kérdése. Egyébként évek óta próbálom elintézni vagy megoldani, hogy kísérletileg létrehozni néhány iskolát, ahol az integrációra felkészítő folyamat megindulna, de nem tudok megoldani, mert ehhez státus kellene és akkor megbuktam. Évek

óta, fillérekről van szó tulajdonképpen. Befejeztem, tehát tele vagyok gondolattal, lelkesedéssel és kérdéssel.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Azt szeretném kérni az OKNT tagjaitól, és azért, hogy Nagy Józsefben se maradjon benne a szó, hogy mivel ez egy olyan anyag, amire a véleményeket kéri a minisztérium, írásban nagy szeretettel várják azt gondolom ezeket a javaslatokat, úgyhogy ne hogy frusztrált legyél a végén, hogy beléd fojtottam itt a szót az időkorlát miatt. *(Derültség, zaj.)* Tehát azt hiszem, hogy írásban nagyon várja a minisztérium ezeket a javaslatokat és ha leírnád ezeket, szerintem hasznosítani is tudják.

Több hozzászóló jelentkezett: Báthory Zoltán, Liskó Ilona, aztán Trencsényi László, majd Dobos Krisztina.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Én is nagy élvezettel és érdeklődéssel olvastam ezt az anyagot és kiváló intellektuális színvonalúnak tartom, és úgy gondolom, hogy némi vita és igazítás után ebből végre egy olyan dokumentum jöhet létre, amivel egy igazi fejlesztő stratégiát lehet alakítani.

Ugyanakkor természetesen nekem is vannak megjegyzéseim és ezeket szeretném elmondani. De nem az a cél, hogy kétségbe vonjam a megjelenő prioritásokat, feladatokat. Érdekes gondolati kísérlet lenne, ha megkérdeznénk az itt jelenlévő szakértőket, hogy jelenleg mi az a három legnagyobb probléma, ami konstataálható a közoktatás területén, és akkor ezek a problémák hogyan tükröződnek a stratégiában. Ez egy érdekes gondolat-kísérlet lenne. Nekem az lenne a válaszom, hogy a legeslegnagyobb probléma az oktatási egyenlőtlenségek kérdése. *(Nagy József: Én is ezt mondom.)* Tehát nem a szociális kompetencia. *(Nagy József: Igen, ez a második. Akkor legyen a második a szociális kompetencia.)*

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Hiába, akinek van szociális kompetenciája, az gálánsan... *(Derültség, zaj.)*

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Azt gondolnám, hogy nem egészen egyenrangú, egyenértékű mondjuk az, hogy az oktatási egyenlőtlenségek mérséklése a második doboz, és a másik oldalon a második doboz az információs és kommunikációs technológiák alkalmazása. Ez nyilvánvalóan két teljesen más dolog, sőt azt mondanám, hogy ezt az utóbbit alá lehet rendelni az előbbinek, tehát az egyenlőtlenségeknek.

Azt akarom mondani, hogy bár a 23 feladat mindegyike indokolt és az indokolás elfogadható és operatív szempontból is jónak tűnik, mégis hiányzik egyfajta olyan kiemelés, hogy na, ez az egyenlőtlenségek programja, ezek most elvállalták, hogy ezt a dolgot rendbe teszik, az iskolaépülettől a taneszközön, a pedagógusképzésen, a tartalmi szabályozáson, nota bene még az iskolastruktúrán keresztül is felvetik bátran a kérdéseket.

A kérdések fel vannak vetve bátran, csak az elrendezés eklektikus. Ezt akarom mondani. Nem látszik az üzenet. Pedig az üzenet benne van.

Ahhoz, hogy az egyenlőtlenségeket kezelni kelljen, a következő kérdéskör, megint csak lehet egy gondolat-kísérletet, hogy mi lenne a legfontosabb, szerintem a pedagógusképzés radikális és univerzális megoldása, és erre is van egy projekt és el is indult az emeletközi bizottság. Vannak kezdeményezések, vannak modellek. *(Dr. Dobos Krisztina: Képzés és továbbképzés együtt.)* Igen, ez természetesen így együtt van. *(Nagy József: Az egyetemi önállóság minden programot megöl.)* Igen, sok mindent megöl, az egyetemi konzervativizmust is. *(Zaj, közbeszólások.)* Igen, akkor ti mit öltök meg... *(Derültség, zaj.)*

Szabados Lajos mondta azt, hogy el van kenve az iskolaszervezet ügye. Ha számba veszem azt, hogy milyen funkciók, milyen feladatok, milyen projektek oldhatják meg vagy lazíthatják, csökkenthetik az egyenlőtlenségeket, akkor úgy gondolom, hogy a pedagógusképzés abszolút első. A második a tartalmi szabályozás, ez a két dolog rendben is van, egy kicsit talán jobban alá kellene húzni.

Itt van a materiális oldal, nem szabad a végére tenni, mert nagyon fontos, hogy az iskolák le vannak robbanva, elő kell írni a fenntartónak, mint ahogy Klebelsberg csinálta annak idején, hogy milyen egy iskola, és akkor itt van az iskolaszervezet kérdése. Szabados Lajos mondta azt, hogy el van kenve. Tulajdonképpen megtalálható a felsorolásban. Megtalálható az én két kedvenc témám is, hogy az alsó tagozatot meg kell növelni és a két ciklusos középiskolai oktatást egyciklusúra kell alakítani, benne van a gyengeségek vagy a problémák között.

Ha egy stratégiát írunk mondjuk 12 évre, nagyon örülnék, ha ki lenne írva, hogy ez 2015-ig szól, mert akkora megy végig például a NAT-rendszer, és nem ártana megjelölni, hogy körülbelül mennyi időre gondoljuk ezt végigvinni, akkor bele kell hogy férjen az iskolaszervezet. Ahogy a napi politikában ez egy tabutéma vagy egy került téma, vagy egy ilyen szimbolikus, metaforikus nyelven beszélünk az iskolaszervezet szükséges átalakításáról, úgy egy stratégiában meg kell mondani, más a DISCE és más a magyar iskolarendszer, és ezt a két dolgot harmóniába kell hozni. Nem azért, mert az Európai Unió mondja, hanem azért, mert a belső szerves magyar fejlődés ebbe az irányba tart. Amióta 1990-ben engedélyezték a nyolcosztályos gimnáziumokat, bizony, az általános iskola felső tagozata lassan belülről repedezik, töredezik, és ezt a folyamatot... *(Dr. Dobos Krisztina: 1988-ban. - Zaj, közbeszólások.)*

LISKÓ ILONA: Mindenki engedélyezte azóta is. *(Dr. Dobos Krisztina: Csak nem '90-ben kezdődött, hanem '88-ban.)*

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: De 1990-ben jött a törvény, amely megszüntette az iskolák állami tulajdonlását és engedélyezte a nyolcosztályos gimnáziumokat. Ez volt az akkori nagy forradalmi tett. Ez tulajdonképpen az első tördőfés volt az általános iskola felső tagozatának, a következő tördőfés az alsó tagozatot régóta éri, ezt a négyéves alsó tagozatot is, csak örülni lehet, ha a törvény ezt az ötödikes, hatodikos vegyes formát megoldja.

Ami itt némi helyzetfelismerési bizonytalanságra utal, az az, hogy az iskolaszervezetet azért sem lehet elkenni és azért is kell gondolkodni rajta, mert a középiskolai expanzió nem fejeződött be. Ez egy nagyon régi vitatéma Halász Gábor és köztem, és feltehetőleg Radó Péter és köztem is, a középiskolai expanzió akkor fog befejeződni, ha 75 százalékon lesz az adott életkori csoportból az érettségit adó középiskolába járó tanulók száma. Nincs messze, négy-öt év.

Ez megvalósítható, de nincs befejezve, és főleg ennek a konzekvenciái nincsenek levonva. A '96-os stratégia egyébként nem a NAT stratégiája volt, mert akkor mondtuk ki először, hogy a középiskola expandál, ami addig ilyen szervetlenül, látens módon folyt.

Végezetül szeretném megjegyezni, mert Szenes Gyurka most már nem tudom, hányadszor mondja, hogy a magyar iskolás gyerekek 70 százaléka szakképző iskolába jár vagy szakoktatásban részesül. Ha törvény szerint működnek, akkor ez nem így van. Mert általános műveltséget tanulnak a 9., 10. évfolyamon 80 százalékban, 11. és 12. évfolyamon 50 százalékban. Én, ha szakképzési szakértő lennék, annak örülnék, hogy lassan kezd a szakképző jelleg eltűnni az érettségit adó és a szakiskolai tanfolyamokon. Szerintem az a vívmány, hogy a szakképzés kimegy a közoktatásból, és egy post-secondary college-rendszerbe, bachelor rendszerbe kerül, ahogy az művelteknél jelenleg is van.

Uraim, tehát köszönjük szépen, nagyon szép munkát csináltatok, folytassátok egy kicsit, rázzátok át a sakképlát, emeljétek ki a prioritásokat. Isteni jól meg lehet csinálni.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Liskó Ica volt a következő.

LISKÓ ILONA: Szeretnék csatlakozni a nagy tiszteletű professzor urakhoz, mert ez a szakértői csoport szerintem is egy nagyszerű tervet készített. Három szempontból is szeretném megdicsérni.

Egyrészt az időzítés szempontjából, amiről már szó volt itt a kérdések során. Ki is derült itt az emlegetett évszámokból, hogy eddig még egyik kormánynak sem sikerült viszonylag a ciklus elején megcsinálni a stratégiáját, tehát általában az volt a helyzet, hogy a ciklusnak éppen vége lett, mire az adott kormány fejlesztési stratégiája elkészült. Ez egy nagy előny, hogy most megvan a stratégia. Ennek az a nagy előnye, hogy a kormány megbízatásának lejártakor számon lehet kérni, mit valósított meg abból, amit itt eltervezett. Ez tehát mindenképpen egy nagy érdem, hogy ilyen gyors és friss volt ez a szakértői társaság.

A másik, ami miatt szeretném megdicséreni ezt a munkát, az az, hogy én még eddig az elkészült stratégiákban nemigen láttam ilyen világosan elkülöníteni a hosszú távú és a rövid távú tennivalókat. Ez éppen azért nagyon fontos, amit az előbb mondtam. Egyrészt számon kérhető, hogy mi a rövid távú tennivaló, másrészt pedig meg lehet nézni a koherencia kérdését a hosszú távú célok és a rövid távú tennivalók között, vagyis meg lehet állapítani, hogy itt valóban egy hosszú távú oktatáspolitikai elképzelésbe illeszkedik, egy stratégiába illeszkednek taktikai lépések, amit ez a kormány a még rendelkezésére álló három év alatt meg akar valósítani.

A harmadik, ami miatt szeretném megdicséreni ezt a munkát, az az, amit Báthory Zoli már említett, és amit én vele szemben kifejezetten jónak látok: hogy a prioritások szerintem nagyon világosan és egyértelműen ki vannak emelve. Ráadásul mint oktatásszociológus, mint oktatáskutató úgy tapasztalom, hogy ezek a prioritások, legalábbis ezek közül három - az oktatás minőségének kérdése, az esélyegyenlőség kérdése, tehát a lemaradottság kérdése és a nyelvoktatás kérdése - rövid távon ebben az oktatási rendszerben feltétlenül és nagyon gyorsan fejlesztésre szorul, és mind a hármat nagyon alaposan és nagyon körültekintően körüljárja az anyag.

Hogyha mégis valami kifogásom lenne az anyaggal kapcsolatban, az tulajdonképpen a dolog szerkezetéhez és tartalmához egyaránt kapcsolódik. Ez pedig az, hogy ezt a dolgot, amit az előbb mondtam, hogy van egy hosszú távú stratégia és van egy rövid távú célprogram, minél inkább közeledünk az anyag végéhez, annál inkább érzem, hogy a dolog nem eléggé kidolgozott. Vagyis, mire elérek a célprogramokhoz, ott nem érzem eléggé végiggondoltnak, hogy pontosan milyen intézkedések is fognak itt történni az elkövetkezendő három évben a nagyon jól megállapított, nagyon alaposan végiggondolt céloknak megfelelően. Amikor a célprogramok leírásáról van szó, akkor érzékeljük, hogy a dolog már egy kicsit eklektikus, mert valószínűleg a különböző célprogramok felelősei szerkesztették, nem egy ember, nem egy csapat gondolta végig. Mondjuk, például a szakképzési fejlesztés, amely a szakképzési intézmények 20-25 százalékát fogja érinteni, de a legalját, amit eddig minden kormány elhanyagolt, és ahol a legnagyobb probléma van. Szerintem nagyon helyes, hogy ezeket fogja érinteni, és nem az elit szakközépiskolákat akarja továbbfejlesztgetni megint ez a kormány, hanem végre az alsó harmaddal is foglalkozik. Tehát ez nagyon helyes, de nem tudom pontosan, hogy annak a fejlesztési programnak attól milyen eredménye lesz. Ki lesz ott dolgozva nagyszerű program - és akkor mi lesz? Ki fogja azt megfinanszírozni? Miből? Be lesz-e az vezetve, tehát a pályázó intézményeken túl érinteni fogja-e ez az összes iskolát? Vagyis minél inkább a konkrét cselekvési tervek felé haladunk, annál kevésbé fogalmaz elég konkrétan az anyag. Ilyen szempontból javasolnám a végiggondolását.

Csak Báthory Zolival szeretnék még egy picit vitatkozni a végén, vagy kiegészíteni az általa elmondottakat. Én az iskolaszervezet ügyébe nem mennék bele, de amikor azt mondja, hogy a 70 százalék, meg a nem 70 százalék hogy van a szakképzéssel meg az általános képzéssel, ugye, nem az lenne a kérdés, hogy a gyerekek hány százalékát iskolázzuk be az egyes iskolatípusokba, hanem hogy hányan jönnek onnan ki. Hogy valóban megvalósult-e a középfokú expanzió, hogy valóban van-e itt az érettségizettek számában egy nagy növekedés, ezt az outputnál lehet mérni, és hogy a rendszer pillanatnyilag nem működik tökéletesen, az abból látszik, hogy sokkal többen mennek be az érettségit adó képzésbe, mint amennyien érettségivel aztán kijönnek. Itt tehát valami igazából problematikus.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Köszönöm szépen. Azzal kezdeném, hogy az általános elismerésekhez én becsatolnám a beszélgetésünkbe Somody Imre tagtársunk írásos véleményét, amit megkaptunk és olvashattunk. Én ehhez csatlakozom. Hozzáteszem, hogy a kiegészítő javaslataival együtt, mert ott van egy érzékeny probléma és kérdés az ő felvetésében, ami a költséghatékonysági elemzésekkel ugyan nem vitázva, de rejtetten mégis vitázva, bizonyos kisiskolai szerkezet védelmében emel szót. Tehát ehhez a kiegészítő javaslathoz én csatlakoznék, de az általános elismeréshez is.

Amire a hozzászólásomat felfűzöm, részben érintené a stratégia üzem módjára vonatkozó kérdésemet és reflexióimat. Ennek egy alkérdése, hogy ügyrendileg az OKNT ezt a beszélgetést magát akarja a stratégiáról folytatott vita kommunikációjára felhasználni, vagy van törekvésünk arra, hogy ennél formalizáltabban foglaljunk állást a kérdésben. Ha igen, akkor az alapvető egyetértést nagyon fontos és nagyon drámaian figyelembe veendő megfontolnivalókkal körülbelül ez a szerkezet kínálkozik.

Én úgy képelem, hogy a stratégia nemcsak inspiráló az oktatási ágazat és a miniszter számára, hanem fegyelmező dokumentumnak is kell lennie. Vagyis azt vállalja, ha ezt egyszer miniszterként aláírja, hogy ezen stratégia jegyében lép, és nem lép látens stratégiák vagy ezen stratégiától független taktikai megoldások mentén.

Én ezt nagyon fontosnak tartom, hogy egyszerre serkentő és egyszerre önkorlátozó üzem módját igényeljük a stratégiának, csak szeretném jelezni, hogy amiről a múlt héten vitatkoztunk, a kerettanterv és programszint relációja, itt van egy egyértelmű és világos, számomra rokonszenves konstrukció stratégiai szinten. Akkor, amikor a múlt héten még a dolog taktikájáról beszéltünk, akkor ez jóval ködösebb, maszatosabb, elkentebb, taktikai ügyek által mérgezett volt. Vagy mondanék egy másikat: számomra nagyon rokonszenves, ahogy a minőségfejlesztésről a stratégia állást foglal, ezt mondom úgy, akinek volt módja belülről végigenni a Comeniust, tehát van róla élményem, tehát a dolog kritikájához is tudok néhány adalékkal szolgálni. Amit itt a stratégiában olvasok, azzal mélységesen egyetértek, amit szolgáltatási kosárnak szokott Orosz Lajos népszerű rendezvényeken emlegetni, de ugyanezek a rendezvények, kedves kollégák, osztogatják a miniszter úr aláírásával azt a levelet, hogy meghalt a király, éljen a király, a Comenius kakás, de bezzeg a Junior önfejlesztő program majd felváltja.

Én úgy érzem, hogy mérgezett a taktika, és a stratégiának ellentmondó taktikai megoldások születnek, nem tudom, ki járt éppen a miniszter úrnál, aki ezt a szeniális ötletet eladta, hogy van egy lyuk a Comeniuson, hatoljunk bele Junior önfejlesztő programmal. Egészében véve amitől én félek, a stratégiában nem olvasom, de taktikailag állandóan érzékelem, hogy vannak szeretett innovátorok és vannak meg nem tűrt innovátorok. (*Nagy József: Imádoztak is vannak.*) Majd erről szólok, az egyik nagy, mert aztán amit kritikaként mondanék, az a hiány, a többlet és a félreértés. Én alapvetően hiányolom, bár Radó Péter elmondta, hogy itt az ágazat kompetenciájáról akar szólni, de ha élethosszig tartó tanulás a stratégiai program középpontja, ne haragudjatok, kedves kollégák, ceterum censeo, a közoktatás és a közművelődés együttműködéséről nem szólni egyszerűen abszurdítás.

Még emlékszünk rá, hogy Pozsgai mondott olyanokat, hogy a közművelődés takaróját az iskolában varrják, és akkor nagyon szerettük ezt a mondatot. De azt mondom, hogy az iskola kispárnáját bizony, a közművelődésben hímezik, vagy slingelik, hogy még stílusosabb legyek. (*Derültség.*) Elképzelhetetlennek tartom, hogy pláne az élethosszig tartó tanulás stratégiájában erről a dologról ne beszéljünk, lehetetlenség, már csak azért is, mert egy újabb, ugyan egy nem jól tűrt innováció, de mégiscsak 260 intézmény, ez az általam mindig szeretettel emlegetett általános művelődési központ, ebben a vonatkozásban szerintem éppen az élethosszig tartó tanulás jegyében, stratégiai elemmé válhatna akár, hogy ha mondom: más proponálta volna, és nem szegény Vészi János.

A hiányok között sorolom az értékelésekkel összefüggő fejezetekben a hozzáadott érték problematikájának a megjelenítését, amire szintén van precedens. Tehát most már másodszer kaptuk a Neuwirth Gáborék jelentését, ahol látszik, hogy van egy küzdelem a hozzáadott érték megjelenítésének a módjára, én ezt az iskolai munka és a pedagógusmunka értékelésénél kulcsfontosságúnak tartom.

Ezeket a hiányokat, többleteket és félreértéseket kollégák, egyébként úgy érzem, hogy ezek néha apróságok, de makacsul monomán téveszmék, kromoszóma-méretű némelyik. Szóval lehet, hogy úgy tűnik, hogy apróság, hogy miért nincs benne a hozzáadott érték, de néha ezekre katedrálisok épülnek egy egyébként szép metropoliszban. Nem tudok megbékülni azzal, hogy egy stratégia állást foglal abban, hogy a lineáris tanterv jó, a többi tanterv kakás. Ez többször visszajön, Szabados Tamás még fel sem vette a minisztériumnál a fizetését, de már nyilatkozik a Heti válaszbán, hogy a lineáris tanterv jó, a többi tanterv kakás. Ilyen nincsen! *(Nagy József: Mondd azt, hogy büdös! - Derültség.)* Szóval egyszerűen nem értem ezt az egész dolgot, miközben ez a helyzetelemzés azt mondja, hogy az a baj a tanulókkal, hogy nem tanulják meg a műveltségi anyagot; ilyen szépen, műveltségi anyagnak van a dolog nevezve. Ha nem tanulják meg, akkor éppen egy teraszos tanítás, ne adj' isten egy újratanítás lehet épp a hatékonysági elem, szóval egy rossz monománia, egy téveszme, amelyik aztán elkezd burjánzani és stratégiai elemmé válik.

A hiányok között szeretném jelezni, bár tudom, hogy a kulcskompetenciákra van egy nemzetközi konvenció, és ezt adaptálja a stratégia, de ebben a kérdésben, miközben más kérdésekben nagyon élesen vitatkoznék Pálkás professzor úrral, ebben a kérdésben egyetértek. A művészi érzékenységet én bizony a kulcskompetenciák közé sorolnám, akár abból a dimenzióból, amit Nagy József mondott, de akár más dimenzióból is.

Ugyanilyen monomán téveszmének érzem, amelyikre katedrális épülhet akár, a taneszköz-problémánál a virtuális valóságnak juttatott feltétlen prioritás. Miközben a közoktatási törvény a projektet támogatja másutt, a projekt-módszert. De én úgy gondolom, hogy megint csak a szakmai dilemma az, hogy egy nyulat a virtuális valóságban tudunk-e jobban szemléltetni vagy pedig az iskola mögötti kis kertben. De abban a pillanatban, amikor itt a taneszközkérdés csak informatikai kérdésként jelenik meg, azt jelenti, hogy a korábbi taneszköz-nemzedékekről mind azt mondja - most már nem mondom ilyen csúnyán - a stratégia, hogy elavult, holott nem erről van szó.

Végül pedig félreértésnek érzem, nem Bologna-konformnak, ahogyan elővételezi a pedagógusképzés megoldását a stratégia. Korainak tartom, hogy kimondja rejtett módon, mégsem egységes pedagógusképzést mond, hanem valamilyen módon egy kétszintűséget az óvodásokra, a kisiskolásokra és a nagyobb gyerekekre vonatkozó képzést, miközben Bologna adhat egy olyan értelmezést is, hogy az óvónéni is bizony MA-fokon lép ki a rendszerből, vagy netán tanár úr is léphet ki BA-fokon. Ez a dolog még végiggondolatlan, kimunkálatlan, korainak tartom itt elővételezni, hogy a három szintet két szintre rendezni vissza így, miközben tudjuk, hogy néha egy óvodapedagógusi mesterség több kompetenciát kíván, mint egy egyetemi docensé. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Dobos Krisztina!

DR. DOBOS KRISZTINA: Köszönöm szépen. Volt módom elővenni a '96-98-as fejlesztési tervet, és én a 2001-es fehér könyvnek csak egy részét ismerem, abban nem tudok nyilatkozni, de ezeknek ez folytatása. Tehát azt gondolom, hogy ez nagyon helyes és jó dolog, hogy nem akar teljesen újat csinálni, és én ezt nagyon pozitívan is értékelem.

Pozitívan értékelem azt is, hogy a nemzeti fejlesztési tervhez kapcsolódik, és ennek bizonyos részeit az oktatás területére lefordítja, átigazítja vagy domesztikálja magyarul a dolgot. Azt gondolom, hogy ez is egy nagyon jó dolog. Nekem a környezetemben egyetlen problémám van: hiányzik egy nemzeti kulturális stratégia, amihez is igazodik ez, hiszen azért az EU-csatlakozás hajnalán valamit kellene nekünk tudni, hogy mi az, amit támogatunk

pozitívan, beviszünk az EU közösségébe, és ennek az értéknek mi a birtokában vagyunk, illetve az oktatás ezt továbbra is fontosnak tartja és fejleszti, és viszi a dolgot.

Ez az, ami számomra hiányként jelenik meg.

Teljesen egyetértek Báthory Zoltánnal - és ezt szeretném hangsúlyozni, mert a múltkor azt mondta, hogy gyakran nem értünk egyet -, hogy a felsorolt huszonhárom fejlesztési pont mindegyike fontos. Tehát nagyon jónak tartom, és mindegyik fontos, azonban nincsenek meg a prioritási sorrendek, és vannak még olyan pontok, amiket én még szeretnék bevenni, tehát lehet, hogy nem huszonháromnak kellene lennie, hanem huszonnyolcnak. De ha csak ezt a huszonháromat fogadjuk el, akkor is rendkívül fontos, hogy valamiféle prioritás készüljön el, mert azt gondolom, hogy egyébként azt a szomorú helyzetet kell tételeznünk, amit az összes eddigi stratégiában tételeztünk vagy tapasztaltunk, hogy nagy ívű volt, de nem voltak meg a feltételek hozzá, és nem tudták teljesíteni.

Én megkérdeztem az előbb Vámos Ágitól, és ő azt mondta, hogy lesz rá pénz, de én egy nagyon egyszerű példát szeretnék mondani. Az én ismereteim szerint az eszközállomány hiánya 82 milliárd pillanatnyilag. Ha át is vizsgáljuk az eszközjegyzéket, meg le is fogjuk csökkenteni... Egypár évvel ezelőtt volt 70 milliárd és ez megy tovább. Azt mondani, hogy ma a közoktatás eszközrendszerét rendbe lehet hozni, akár öt év alatt is, erre azt kell mondani, hogy nevetséges, ezt nem tudjuk teljesíteni. Azt azonban lehet mondani, hogy az eszközrendszeren belül vannak bizonyos fontos kérdések, amire a kormányzat ilyen és ilyen lépésekben nagy hangsúlyt fog helyezni, és ebbe belefér az is, hogy a kisiskolákban, óvodákban mindenféle manuális és egyéb dolgokra van szükség, és lehet, hogy a nagyobb iskolákban a virtuális valóságnak nagyobb szerepben kell megjelennie. Nem tudom, ehhez nem is értek, és nem is gondolom, hogy bele kellene szólni, de mindezeket figyelembe véve nem gondolnám, hogy ennyi pénz rendelkezésre áll.

Van, ami problémát jelent a számomra - ezt már az előbb említettem: részben a közigazgatási reform, részben a felsőoktatás, elsősorban a tanárképzés helyzete, és a bolognai folyamattal kapcsolatos többszintű tanárképzés. Van olyan, amiben állást foglal ez az anyag - meg is jegyeztem, hogy azt mondja: az egységes pedagógusképzés megteremtése a pedagógusok kompetenciafejlesztésének legfontosabb eszköze. Lehet, hogy így van, lehet, hogy nincs így, de én ezt nem merném elmondani. Ha meggyőznek, akkor még el is képzelhető. Vannak tehát olyan kérdések, amelyekben azt gondolom, nem kell állást foglalnia a stratégiának, mert részben pedagógiai, részben szakmai, részben egyéb tényezőktől függő kérdések. Az biztos, hogy a pedagógusképzésnek és -továbbképzésnek kulcsterületnek kellene lenni, és akkor itt hozzá kellene kapcsolódnivalahogy a felsőoktatás fejlesztéséhez vagy a felsőoktatás stratégiájához, ami nyilván készül. *(Nagy József: Különösen a gyakorlati képzés. Szörnyű, hogy nem tudjuk megoldani! Bocsnatot kérek!)* És még számos olyan kérdés van, amit érdemes lenne megvizsgálni.

Egy nagyon nagy hiányom, nagyon nagy szomorúsággal tölt el, hogy a huszonhárom feladat között nem szerepel a huszonnegyedik: a tehetséggondozás vagy tehetségek felismerése, a tehetségekkel való foglalkozás. Azt gondolom, hogy ez egy nagyon fontos stratégiai kérdés. Hogy ezt hogy lehet megcsinálni, milyen pedagógiai kérdések merülnek fel, és mivel kellene majd foglalkozni, az nyilván megint szakmai kérdés.

Az utolsó, amit szeretnék mondani, és azt gondolom, nagyon fontos lenne, hogy végre az oktatás minőségében, az oktatás hatékonyságában valami olyan rendszer alakuljon ki, ami nemcsak a pénzt nézi, nemcsak a mai eredményeket, hanem hosszabb távon gondolkodik. Hogy az oktatás hatékonyságában ne az legyen a fő mutató, hogy pillanatnyilag hány gyerek jut hány tanárra, hanem az is szerepeljen benne, hogy például milyen preventív tettei vannak az iskolának, akár az egészségnevelésben, a drogmegelőzésben, tehát a várható haszon elmélete, vagy bármi hasonló is szerepet kapjon. Legyenek olyan mércék vagy mérhető, közel mérhető eszközök, amikkel azt mondhatja az oktatásirányítás, hogy a hatékonyságot ilyen komplexen tekinti, amiben a gyerek jelenlegi és jövőbeni állapota is valahogy szerepet kap. Mert egyébként - és ez az utolsó gondolatom lenne - nagyon fontos lenne, hogy megjelenjék egy

stratégia, mert úgy érzem, hogy a közvéleményben rendkívül komoly leértékelődése van az oktatásnak, amiről, bizony, sok mindenki tesz. Akár a televízióban, akár az újságokban olyan megnyilvánulások vannak, amiket egyszerűen nem lehet elfogadni.

Tehát azt gondolom, az a lényeg, hogy ha egy stratégiával és egy elfogadható és elfogadott - és itt most már nemcsak a tanárokat, nemcsak az iskolafenntartókat értem, hanem a szülőket, ha úgy tetszik, a közvéleményt - stratégiával jelenik meg az oktatás, az nagyon komolyan emelhetné a szerepét, és azt gondolom, ebben mindenféle támogatást meg kell adni, hogy jó legyen, és megfelelően ezeknek a feltételeknek.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Első körben még Vágó Irén van hátra.

DR. VÁGÓ IRÉN: Hál' Istennek, kevés maradt - meg, persze, a dekorációk, amit szívesen átadok majd az érintetteknek.

Amit el akarok mondani, az alapvetően arról szól, hogy jó a minőség, és hogy az időzítésen túl azt a bátorságot is tudom üdvözölni, hogy ez már a nyilvánosság elé került. Ne feledjük, hogy igazából a '96-os stratégia volt az utolsó, ami úgymond nem titkos stratégia lett a végén - nyilván nem a készítőik szándékából, hanem egyéb okok miatt.

Néhány javaslatom lesz majd arra vonatkozóan is, hogy hogy lehetne bizonyos tekintetben elfogadhatóbbá tenni ezt az anyagot, kevésbé bántani érzékenységeket. Mindjárt ehhez kapcsolódva lenne az első észrevételem, hogy mire gondolok.

Természetesen főleg az első rész a helyzetértékelés jön szóba, ahol a gyengeségek és veszélyek megjelennek. Itt sok minden elhangzik az iskolákról, sok minden elhangzik a pedagógusokról, és az irányításról is, egészen a helyi szintig bezárólag. Valljuk meg, abban, hogy az oktatás állapota ilyen, amilyen, a központi irányításnak is van valamilyen felelőssége. Néhány ilyen reflektív-önreflektív dolog az elmúlt tíz év vargabetűiről, a politikai konszenzusok hiányáról, az átgondolatlan intézkedésekről, szerintem megnyugtatólag hatna a bíráltaakra is, meg egy kicsit közelebb is állna az igazsághoz.

A másik dolog, amit szeretnék ajánlani, hogy a három részt érdemes lenne olyan módon átnézni, hogy biztosan ugyanazok a dolgok jelennek-e meg az első részben, mint a másodikban, a harmadikban. Egy konkrét példa az óvoda. Leírjuk erősségeink között, hogy nemzetközi összehasonlításban igen magas ez a dolog nálunk - ez nem így van. Nagyon helyesen születtek már intézkedések a mostani törvénymódosításban és a programban is megjelenik sok más, hogy így legyen újra. Egészen érdekes módon most a felsőoktatásnak és az óvodáztatásnak volt egy hihetetlen expanziója a fejlett országokban a '90-es években, és mindazzal, amire mi büszkék voltunk a magyar óvodáztatásban, egy pillanat alatt nem a nemzetközi élvonalban találtuk magunkat. Lehet, hogy ha a környező országokhoz viszonyítjuk, persze, másként van.

A következő észrevételemet talán úgy tudnám mondani, hogy a beszédaktus meg a szómágia. Néhány ilyen fogalomhasználati dolgot szeretnék javasolni, ami szerintem nem igazán korszzerű ebben az anyagban.

Az csak az egyik probléma, amit Nagy József mondott, hogy oktatás és nem nevelés. Én inkább sokkal nagyobb problémának látom, hogy oktatás és nem tanulás, tanítás és nem tanulás. A gyerekek szocializálása még imitt-amott megjelenik, de az, hogy az ő fejlődésük támogatása, az ő egyéni boldogulásuk, az ő egyéni tanulási útjaik megkeresése, én ezt egy olyan központi gondolatnak látom, ami paradigmaváltás és szemléletváltás nélkül semmi nem fog történni a magyar oktatásban. Tehát ha a tartalomról beszélünk, ha antidiszkriminatív intézkedésekről beszélünk és bármiről beszélünk, de ha egy masszában gondolkodnak a tanárok, egy masszában gondolkodik egy stratégia, és nem az egyes gyerekekben, akkor itt semmi nem fog történni.

Tehát a szómágia erejével is szeretném, ha ez megjelenne. Tehát jelzések mennének abba az irányba, hogy igenis, itt lépnünk kell.

A másik, hogy egy kicsit magányosan jelennek meg az iskolák ebben az anyagban. Tehát van egy stratégia, ami irányul az egyes intézményekre. Én valahol feltétlenül azt gondolom, hogy a szinergiák között, az iskolák közötti együttműködések erősítését mindenképpen, tehát hiányoznak azok a szakmai network-ök, illetve elenyésző számban vannak, aminek lenni kell, és ez ma már nyilván nemcsak a magyar iskolák között kellene hogy legyen, hanem a magyar és a külföldi iskolák között is. Én valahol ezt egy kicsi félmondatba beletenném.

Megint ilyen szómágia, de azt gondolom, hogy valahol ki kell mondani, hogy a pedagógusoknak ugyanazokat a kulcskompetenciáit valahol ki kell alakítanunk: vagy a képzésben vagy a továbbképzésben, és a továbbképzésben is, amit a gyerekektől elvárunk. Tehát én azt egyszerűen tarthatatlannak érzem, hogy még mindig a tanárok 50-valahány százaléka nem tudja kezelni az informatikai eszközöket. Ez nem megy, egyszerűen nem megy. Erre ezer millió dolgot ki lehet találni, hogy ez ne így legyen, de ezt ki kell találni!

Van egy kérdés, ami abszolút megértem, hogy ide nem került be, de valamit talán mégis lehetne mondani erről anélkül, hogy azonnali botrány legyen belőle, és ez az intézményhálózat kérdése. Azért látjuk naponta és halljuk a hírekben, hogy itt vannak a botrányok: a bezárások, az ezt csinálás, azt csinálás, amazt csinálás. Ez mellesleg kemény hozzáférési kérdés, tehát az iskolahálózat, az a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés vagy óvodai hálózat elérhetőségét jelenti a szülők számára.

Van-e ezzel kapcsolatban valami mondanivalója a stratégiának, illetve van-e mondanivalója az OM-nek, vagy azt mondjuk, hogy majd lesz területi tervezés és akkor az ott ezt megoldja. De tudjuk, hogy nem a tervezés oldja meg, hanem ad hoc akciók születnek egyik pillanatról a másikra (*Nagy József: Pénzhiány és egyebek.*), eldöntik iskolák bezárását, és nem merül fel, hogy akkor ott hogyan alakul a gyerekek ellátása és hogyan férnek hozzá a szolgáltatásokhoz, vagy legalábbis nem mindig merül fel. Én ezt egy kicsit megkerülhetetlennek érzem.

Az egyenlőtlenségek kezelését is egy picit a minden egyes tanulóra való ráirányulás keretében is értelmezném. Tehát nemcsak a leszakadókkaal kell foglalkozni úgy, mint speciális esetekkel, azt szeretném, hogy minden gyerek számára speciális oktatást nyújtson a magyar iskolarendszer.

Akkor ennek konzekvenciái vannak mindenben, a minőségbiztosítástól elkezdve, és nemcsak konzekvenciái, hanem kialakult külföldi gyakorlata is van. Tehát a tanulóknak nincs követése, az iskolák nem követik a gyerekeket, fogalmuk sincs arról, hogy milyen eredményességgel végezték a munkájukat, nem is akarják. Nem orientálják az iskolák a gyerekeket, nincs pályaorientáció, nincs segítőtanár-rendszer, nincsenek mentorok. Ezek szerintem megint olyan fogalmak, amelyek jó lenne, ha legalább egyszer valahogy le lennének írva ebben az anyagban.

Akkor itt egy kicsit Nagy Józseffel abban szeretnék vitatkozni, hogy az integráció. Azt gondolom, hogy az integrációval nem az a nagy probléma, hogy a gyerekeket kell alkalmassá tenni, azt gondolom, az a nagy probléma, hogy az iskolákat és a pedagógusokat kell alkalmassá tenni, és akkor mondok egy olyan adatot, miszerint az integrált gyerekek 50-valahány százaléknál a pedagógusok ugyanazt a követelményt várják el mindenben, mint évtársaiktól, ugyanazokat a tankönyveket, tanterveket használják... (*Nagy József: Egyetértek, csak én ezt nem mondtam el.*), tehát nem tudom, hogy itt a gyerekeket hogyan lehet alkalmassá tenni (*Nagy József: Önmagunkat kell alkalmassá tenni!*), igen, önmagunkat, inkább így mondanám én is, hogy önmagunkat kell alkalmassá tenni. Az összes többi dekorációt pedig szívesen adom.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szabados Lajos!

DR. SZABADOS LAJOS: Én négy gondolat köré csoportosítottam a mondanivalómat. Azokhoz csatlakozom őszinte szívvel, akik azt mondták, hogy elismerést érdemelnek azok, akik csinálták. Én is így látom. Én azonban szeretném hozzátenni, hogy azt gondolom, hogy

egy ilyen középtávú közoktatás-fejlesztési stratégiát 80-100-féleképpen is meg lehet csinálni jól, és ezek közül az egyik ez. Tehát nehogy azt higgyük, hogy csak ez az egyetlen járható út.

Az igazi gondolat, amit a „belelóg”-ból - amit te mondtál - próbálok levezetni, tehát arról van szó, hogy egy középtávú terv az elkészítési ciklus után belelóg a következő ciklusba, sajnos, az a tapasztalatom, hogy zömében le is vágják.

Tehát azt gondolom, hogy valahogy üzeni kellene a pártpolitikusoknak, hogy legyenek kedvesek alapvető kérdésekben megegyezni. Nagyon jó lenne, ha ezt a társadalom, köztük az oktatás szakembereinek a tudomására hoznák, hogy ezeken nem fogunk vitatkozni, mert ez így tovább tarthatatlan. Tessék kimenni az iskolákba, megkérdezni a pedagógusokat, elég sokat beszéltünk felháborodva erről a kérdéstről.

A második az iskolaszervezettel kapcsolatos. Engem az zavar, hogy én olyan nevelést kaptam, ahol követelmény volt a tartalom és a forma egysége, és ez most nincs meg. Tehát tartalomban elkezdünk lépkedni és a forma változatlanul marad, bocsánatot kérek, hogy szélsőségesen fogalmazok. Elmondanám, hogy délután Selypre egy középiskolába megyek azért, mert a szakiskolába járó kilenc, tizedik évfolyamos tanulók nem tudják - mondja az igazgató - a tananyagot megtanulni, mert, és akkor azt mondja, hogy ezeket a „mert”-eket a tanítóképzőnek kell tudni, tehát most mi a középiskolai tanárokat megtanítjuk arra, hogy hogyan kell ezeket a kilenc, tizedik évfolyamos tanulókat megtanítani írni, olvasni, beszélni, stb., nem folytatom tovább.

Tehát sokkal nagyobb a tragédia, mint amit mi, olyanok is, akik vehemensebben szólunk hozzá, érzékeltetni tudunk. Ennek az egyik kulcsproblémája - ezt Báthory Zoltánnak mondanám -, hogy a kilencedik, tizedik évfolyamon akkor lett volna igaz, ha ez egy általánosan képző iskolában fejeződik be, most pedig áttették ezt egy szakképző iskolába, és azt mondjuk, hogy a szakképző iskolában az általános képzést kell befejezni. Tehát ez egy rettenetes helyzet, figyeljünk erre oda.

A sokat emlegetett dolog részéről, hogy nem „vagy-vagy”-ban - mert szerintem ez a diktatúra kulcsszópárja -, hanem „is-is”-ben kellene gondolkodni.

Laci, említette a lineáris tanterveket. Ötödik osztályban voltam kint záróvizsgatanításon egy falusi iskolában. Ószövegség, Újszövegség, Biblia, időszámítás volt a téma - 10 éves gyerekekkel. És ha lineáris a tanterv, ezek a gyerekek ezzel magasabb fejlettségi szinten soha többé nem fognak találkozni. Ezt akarjuk?

Vagy Zolival sokat vitatkozunk, hogy 10 vagy 12 éves korban fordul a gyerekek gondolkodása. Attól függ, hogy melyik gyereké. Vannak olyan gyerekek, akik 10 éves korban nyitott szeműek, okosak - menjenek a nyolcosztályos gimnáziumba. Vannak, akik nem, ők haladjanak az 5-6. osztályban. De ne központilag határozzuk meg, mert a központi meghatározás mindkettőnek rossz. Ez volt a második blokk, amiről szerettem volna szólni.

Egy ilyen befejezetlen mondatom a harmadik: én úgy érzem, hogy sokat markol - és nem folytatom tovább, mert nincs jogom folytatni tovább, de azért ezen tessenek már elgondolkodni, hogy van-e ebben igazság.

Végül az utolsó. Nagyon sok hozzászólással teljes mértékben azonosulok, de az még nem hangzott el, hogy én felfedeztem átfedéseket, olyan halmazmetszeteket - ahogy a matematikusok mondják -, amelyekre legalább utalni kellene, hogy ennek máshol lesz egy folytatása is. Mert ha valaki felszínesen olvassa, akkor ez ismétlődésnek tűnik, és ez nem lenne szerencsés.

További jó munkát kívánok.

ELNÖK: Köszönöm szépen a hozzászólást. Az első körben még hadd adjam meg magamnak a szót, mert nem láttam több jelentkezőt - aztán természetesen még lesz lehetőség szólni.

Azokat a tiszteletköroket én most nem írnám le, amelyek itt elhangzottak, mert tényleg nagyon korrekt, nagyon kulturáltan fogalmazó munkát olvashattunk itt. Akkor lennének tényleg nagyon boldog, hogyha a stratégia tényleg egy folyamatos fejlesztést jelentene, ha kitűzné azt

az irányt, amelyben konszenzus lehet a szakma - és, sajnos, azt kell mondanom - a politikai között is. Mert a probléma általában itt szokott lenni.

Egy zárójeles megjegyzést szeretnék mondani. Ma, mondjuk 2003 szeptemberétől egy középiskola négyféle különböző tanterv szerint tanul, tanítja a gyerekeket a 9., 10., 11., 12. osztályban. Nem véletlenül vannak azok a botrányok, amelyek most is vannak például... *(Sipos János: Törvényesen csak háromféle.)* Bocsnat, háromféle. Négy évfolyamot háromféle tanterv szerint tanítunk. Egyszerűen követetetlenek azok a változások, változtatások, az a hektikus mozgás, ami ebben a közoktatásban van. Ha lenne egy stratégia, talán ebben az irányban is javulás történne.

Néhány olyan dolgot, ami itt elhangzott, és én egy kicsit másképpen látom, és egy, amiről egyáltalán nem beszéltünk.

A sokat emlegetett lineáris tantervi építkezés, amelyet itt többen is említettek. Szerintem ez gondolataiban is elhibázott dolog. Ebbe kapaszkodni, erről beszélni, ezt kommunikálni, hogy ne tanítsuk kétszer ugyanazt, a gyerekek fejlődése szempontjából és az egész tantervi építkezés szempontjából is teljesen hibás. Azt mondani, hogy csak ez lehet, baklövés, bűn. De szakmailag is hibás, mert nem megvalósítható. Ilyen szavakat adni a miniszter szájába, azt gondolom, nem helyes, így kommunikálni.

A másik dolog, amivel egyáltalán nem értek egyet, hogy a szakképzés kiszorul a közoktatásból. Itt most nemzetközi összehasonlításról talán Vágó Irén beszélt az óvodával kapcsolatosan, hogy megváltoztak az európai trendek. A szakképzés tekintetében is megváltoztak. Európa fejlett országaiban, ahol még soha nem volt iskolarendszerű szakképzés a középiskolában, egyre inkább - pontosan azért, mert az egyéni tanulási utak a gyerekek számára elérhetővé teszik, hogy ezeknek a pályáknak az alapjaival megismerkedhessenek. Lehetséges, hogy a specializáció felkerült egy későbbi időszakra, de az alapképzés tekintetében bármelyik európai országot nézem meg - a közeli Ausztriát vagy a távoli Angliát -, mindenhol egyre inkább benne van az iskolarendszerben. Tehát hibás annak a kommunikálása, hogy nincsen - ráadásul érettségig adó iskolákban is.

Nem beszélve arról a 25 százalékról, akiknek lételeme, hogy ilyen legyen, mert ebben jut sikerélményhez.

Az a dolog, amiről egyáltalán nem esett szó, amiről szemérmesen hallgatunk a pedagógusokkal összefüggésben, hogy mennyire alkalmasak a pedagógusok erre a stratégiára. Én azt gondolom, még ma sem lehet egy ilyen stratégiában leírni: erősen kontraszelektált a pedagógustársadalom. Hogy ennek mi az oka. Erre sok mindent lehet mondani, de többek között az a bérprobléma, amelyet az anyag úgy tárgyal, hogy szinte megoldott ezzel a jelentős bérfeljesztéssel. Nekem meggyőződésem, hogy nincs megoldva. Nincs elintézve a magyar pedagógusok bérfeljesztése, béremelése ezzel az 50 százalékkal. El lett indítva, de nem lehet csak pótlékokkal és egyebekkel, differenciált módon változtatni a továbbiakban - ahogy az anyag írja -, hanem további jelentős alaphéremelésekre van szükség. Álságos dolog, ha erről nem beszélünk. Lehetséges, hogy ennek van aztán olyan hatása, hogy pedagógusokat kell majd elbocsátani, meg sok mindent fel kell ezért még vállalni - nem biztos, hogy ezt bele kell írni -, de azt nem lehet mondani... *(Dr. Vágó Irén: Mi is az álságos?)* Nehéz ügy, belátom, de azt nem lehet írni, hogy egy egyetemet végzett diplomásnak a bére 107 ezer forint ma Magyarországon. Ezt nem lehet elmondani, hogy ezzel el van intézve a pedagógusok béremelése. *(Dr. Báthory Zoltán: Egy éve mennyi volt?)* Hatvanhétezer-valamennyi. *(Dr. Báthory Zoltán: Akkor csak történt valami!)* Zoli, nem azt mondtam, hogy nem történt. *(Nagy József: Hogyha a következő három évről beszélünk, akkor igaz ez a mondás, de akkor sem kell ilyen élesen megfogalmazni.)* Ez sok, ez jelentős változás, Zoli - csak nincs elintézve a dolog. El kell ismerni, hogy ilyen soha nem volt a magyar közoktatás területén, soha nem volt a közalkalmazottaknál ekkora béremelés - csak ezzel nincs elintézve. Ha versenyképesség akarjuk tenni ezt a pályát, akkor a béreket is közelíteni kell a versenyszférához.

Ezek lettek volna, amik részben elhangzottak, részben nem, és kérem szépen a további hozzászólásokat - ha vannak még -, mielőtt lezárnánk, mert dél van. Természetesen lesz mód a válaszra.

Makkai László!

MAKKAI LÁSZLÓ: Egyetlen fontos problémára szeretném felhívni a figyelmet. Ez a stratégia is, mint minden másik, nem a valóságos igények, hanem az államigazgatási logikák mentén zajlik. Ráadásul a gyakorlat is az államigazgatási logika mentén zajlik, tehát az iskolák is úgy vannak kitalálva, ahogy az államigazgatás kitalálja, és azt gondoljuk, hogy majd az államigazgatás mindent megold. Ez az egyik probléma. Kicsit közelíteni kellene talán a valósághoz, és abból kiindulni, hogy talán meg lehetne engedni azoknak a résztvevőknek, hogy jobban alakíthassák a dolgokat, akik ezt csinálják.

A másik, ami szintén ezzel függ össze, hogy egy olyan puzzle készül itt, aminek az egyes részei egymástól elszigetelt, különböző műhelyekben készülnek, és amikor a végén össze kellene rakni, majd nem fog stimmelni. Például a felsőoktatás egy teljesen külön műhelyben készül. Igaz, hogy van ilyen emeletközi valami, de hogy ennek mi az eredménye, azt kitűnően mutatja például a kétszintű érettségi bevezetése, hogy mennyire nem sikerült ezt a dolgot egymással kommunikálni. Ott egy másik fajta stratégia készül a felsőoktatásról. Miután az később fog elkészülni, ez remek tapasztalat lesz, hogyha egyáltalán felhasználják. De hogy azok között a szakértők között, akik ezeket csinálják, nem volt közben kommunikáció - holott nyilván nem ma kezdődött egyik sem -, az elég nagy baj.

Tehát nem elég a stratégia egyeztetése az államigazgatási emeletek szintjén, hanem ahol készül a dolog, már ott kellene egyeztetni. Például a pedagógusképzés egy kiváló ilyen kapcsolódási pont, a másik pedig az érettségi, ahol közvetlenül kapcsolódnak ezek az államigazgatásilag szétválasztott területek, hogy a felsőoktatás és külön a szakképzés, aztán a felnőttképzés, aztán a közművelődés. Ezek úgy együtt nem akarnak összeállni, jelenleg mindenki csinálja a maga kis dolgát, és előbb-utóbb jönnek a konfliktusok, hogy na, akkor mi legyen a pedagógusképzéssel? Itt a közoktatási emberek kigondolnak valamit, a felsőoktatásiak a bolognai folyamat kapcsán egy egészen mást gondolnak ki, és aztán vagy lesz egy olyan terület, ahol ez a kettő találkozik vagy nem lesz.

Biztos, hogy fog találkozni, mert előbb-utóbb meg kell oldani a kérdést, de szerintem sokkal szerencsésebb lett volna már a kezdetnél ezeket rövidere zárni és már a szakértői szinten ezeket megvitatni. Csak egy példát mondok az érettségivel kapcsolatban, hogy a felsőoktatásban egészen más időhorizontok vannak, mint amit hallunk a lineáris képzés bevezetésével, azt mindenki tudja, hogy ez a kétszintű érettségi teljesen ellentmond a lineáris képzésnek, és össze fognak találkozni ezek. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Megadhatjuk-e a válaszádra a szót? Nem, előtte még Nagy József.

NAGY JÓZSEF: Egy dolgot szeretnék a megvalósítással kapcsolatban kiemelni. Tudniillik a legnagyobb probléma abban van, hogy mindenféle dolgot kitalálunk, kísérletet csinálunk, és az szépen bedöglük. A legtöbb próbálkozás, innováció elhal, nemzetközileg és itt is.

Ezért tehát amikor a tényleges programok, a megvalósíthatósági dolgokat is meg kellene nézni az egyes programokra, és lehetőleg keresni referenciabázist. Tehát ha valamit át akarunk venni, akkor ahhoz nem elég a szakirodalmat és a gondolatainkat beletenni ebbe, hanem meg kell nézni, hogy hogyan működik és arra a referenciára hivatkozni. Ha pedig még nincs működő, akkor létre kell hozni valahol egy referenciabázist, és ha tényleg működik, akkor az terjesztési alap lehet. Az is fontos, hogy előtte tényleg a megvalósíthatósági elemzést elvégezzük, de az nem elég.

Mást nem tudok egyelőre kitalálni vagy mondani arra vonatkozóan, hogy ez a sok szép program ne bukjon meg. Amikor tényleg odajutunk, hogy megvalósítani kellene. Remélem, hogy eljutunk oda.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Szabados Lajos!

DR. SZABADOS LAJOS: Egy mondatot, nagyon kapcsolódnék ehhez, és az előbb is kellett volna mondanom, de elfelejtettem. Azt gondolom, hogy a pedagógusokat, a felsőoktatást meggyőzni, felkészíteni kell és nem ellenükre rájuk erőszakolni valamit. Én ezt nagyon fontosnak tartom. Engem zavar az, hogy itt vannak, akik a felsőoktatásról úgy beszélnek, hogy... pedig ott kaptuk a diplománkat. Akkor mi is ilyenek vagyunk? *(Nagy József: Igen.)*

ELNÖK: Miért? Nem látszik? *(Derűtség, zaj.)*

DR. SZABADOS LAJOS: Akkor milyen alapon beszélünk? Az egyik, aki beszélhet, mondhatja, a másik nem? Tehát gondoljuk ezt végig, én a NAT-tal kapcsolatban is ezt hiányoltam a legjobban, hogy felkészíteni az embereket, meggyőzni az embereket, olyanokkal, akik felkészültek, tudnak róla, de mindenki érti, hogy miről van szó. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Tessék!

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Nem tudom megállni, hogy ne mondjam azt, hogy a NAT-tal kapcsolatos és az iskolai műveltséget érintő kérdésekben mindig is kértük a felsőoktatást, és soha semmire nem reagáltak. Tehát azért tudnod kell ezt is, hogy volt próbálkozás, és ez a próbálkozás... *(Dr. Szabados Lajos: És biztos, hogy neked van igazad vagy nektek van igazatok?)* Ha körülnézek a világban, akkor azt hiszem, hogy igen, bár abszolút igazságok nincsenek.

Még arra is szeretnék reflektálni, ha már itt belekötögtam, hogy azt se higgyük el, hogy az oktatási reformoknak semmilyen hatásuk nincsen a művelt világra. Ez ellen nagyon szeretnék tiltakozni, amit Makkai László mondott...

MAKKAI LÁSZLÓ: Én nem ezt mondtam, hogy nincs hatása, egy szóval sem.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Számtalan példát tudok felsorolni arra, hogy az oktatási reformok nemcsak az iskolaügyet, hanem a társadalmat is előrevitték.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Lezárhatjuk akkor ezt a beszélgetést? A „hogyan tovább”-ról, miután a válaszokat meghallgattuk, akkor próbálunk beszélgetni.

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Ha mindenki kapott az utolsó szó jogán, akkor egy mondatot én is mondanék. Ez a bizonyos ágazatközi szemlélet nemcsak a tartalmi feladatoknál fontos, én az imént erre hivatkoztam, hanem a költséghatékonyság szempontjából is. Ha egyszer valaki megnézné, hogy hány teleházban tartanak órákat, mert a területen megoldották a problémát, miközben az ágazatirányítás nem tud róla, hogy egy kistéleplésen a tanító néni átvviszi a teleházba a gyerekeket, ez egy költséghatékony megoldás.

Ha ezt a társulási eszmét tehát nemcsak így vízszintesen, hanem így függőlegesen is gondolná a program, akkor spórolnánk rajta.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Ez üzenet az elit gimnáziumoknak, hogy vigyék át a gyerekeiket a teleházba. *(Derűtség, zaj.)*

ELNÖK: Meg fogják tenni. Köszönjük szépen. Akkor az itt felmerült kérdésekre kérnénk szépen a reflexiókat.

DR. RADÓ PÉTER: Mindenekelőtt hálás szívvel és köszönettel bezesebelem az összes dicsérő megjegyzést a stratégiára, a kritikai megjegyzéseket továbbítom azoknak az embereknek, akik szakértőként felelősek ezért. *(Derültség, zaj. - Dr. Báthory Zoltán: Nem rossz stratégia!)*

A másik ilyen előzetes, hasonló nagyon fontos megjegyzésem, hogy azt hiszem, hogy elég sok félreértés fakadt abból, hogy nem tettük egészen pontosan világossá már a legelején, hogy mi a funkciója, hogyan megy tovább ez a folyamat, az egész stratégiai tervezési folyamat.

Ha elfogadja a minisztérium ezt a stratégiát, amit mi magunk között eddig úgy hívtunk, hogy stratégia minor, akkor nekiállunk egy ennél is nagyobb opus munkálatainak, tudniillik szeretnénk készíteni egy fehér könyvet, egy valóban kidolgozott részletes stratégiát, és szándékunk szerint rengeteg mindenre, amelyek itt hiányként felvetődtek, ez a dokumentum műfajánál fogva nem tud választ adni, de a valódi fehér könyv majd talán választ ad, vagy egyfajta választ ad, ezzel egyetértek, a sok válasz közül fel fog kínálni egyet vagy kettőt.

A másik irány, amiben elágazik majd a folytatás, hogy elindul ezeknek a célprogramoknak a projektszintű tervezése. Tehát nem egyszerűen arról van itt szó - a pedagógusképzés esetében valószínűleg erről van szó, mert ott egy kicsit hátrébb tart a folyamat, bár ott is folytak már ilyen bizonyos szakmai intellektuális előmunkálatok -, hogy okos emberek szépen és okosan megírt papírokat írnak majd, hanem arról van szó, hogy ezeknek a célprogramoknak a lebonyolítását projektszerűen meg kell majd tervezni.

Azt hiszem, Liskó Ilona volt az, aki azt mondta, hogy nagyon fontos az az esély, hogy ez a stratégia esetleg megvalósulhat, fel fog állni - ha minden igaz - egy koordinációs mechanizmus, ami számon fogja kérni a projekttervezés minden szabályát mindazoktól, akik a minisztérium megbízásából ezeket a célprogramokat tervezik majd, és minden egyes célprogram mellé mérhető sikerkritériumokat kell majd rendelniük. Tehát gyakorlatilag egy idő után, majd néhány év után látható lesz először a modern magyar oktatáspolitikai történetében, hogy mi valósult meg és mi nem valósult meg.

Ehhez nyilvánvalóan az is kell, hogy elkezdődjön - amire szintén van egy döntés - a policy-értékelés, a policy monitorozásának a mechanizmusa elkezdjen kiépülni, az ezzel kapcsolatos kapacitások megszülessenek és hasonlóak. Tehát ennyit arról, hogy mi lesz a stratégia utóélete.

Most nagyon izgalmas és gazdag volt ez a beszélgetés, ezért én tényleg nem szeretnék mindenre reagálni, már csak azért sem, mert újabb két órát kellene eltöltenünk együtt, amit senkinek nem kívánok, saját magamon kívül, én egyrészt buzgón jegyzeteltem, tehát mindaz, amit felírtam, el fog jutni a szakértői csapathoz, akik - mint említettem - hibásak az összes hibáért. Én most csak csemegéznék egy kicsit és kiemelnék néhány dolgot, amiről azt gondolom, hogy jó, ha itt most nagyon röviden reflektálok rá.

Nagyon örülök, hogy Irén már reagált az integráció kérdésére, így nekem nem kell. Egyszerűen nincsen jobb szavunk. Az integrációt az angol „main streaming” kifejezés helyett használjuk, és a main streaming értelme nem egyszerűen a gyerekek fizikai becsatornázása normál tantervű oktatási intézményekbe - akármit is jelentsen ez -, hanem az intézmények és a pedagógusok szakmai felkészítése arra, hogy felkészítsék erre ezeket a gyerekeket.

Egy kicsit a felkészítő, előkészítő évekkkel való operálást veszélyesnek tartom. Volt két ország, ami nagyon széles körben bevezette ezt: Szlovákia és Csehország, és a pedagógiai eredményességük mérhetően elég alacsony volt. Az egyetlen eredményük az volt - amennyire én tudom, mivel nem volt jól megcsinálva, ezt én persze értem -, hogy egy évvel kitolták az iskoláztatás időpontját, ami önmagában nem biztos, hogy cél. Tehát egy bizonyos fajta óvatosságot javasolnék. *(Nagy József: Hogyha van működő rendszer, akkor szabad, hogyha nincs hatékonyan működő rendszer, akkor meg tilos!)* Úgy van, ezt akartam én is mondani.

Egyetértek azzal is, hogy a stratégiának fegyelmező eszköznek kell lennie. Szándéka szerint az, és nagyon sokszor hangsúlyoztuk - megint csak egy angol kifejezés jut eszembe, elnézést kérek, mert nem tudok rendesen magyarul - ezt a bizonyos „owner”-séget, tehát hogy a csúcstól a portásokig bezárólag - ők is fontosak - a minisztérium magáénak érezze ezt a stratégiát, amit innen üzenek a két kollégának, akik... *(Derűltség.)* Az itt folyó vita nagyon fontos, lehet, hogy meg kellene ismételni minisztériumi vezetőkkel is - bocsánat, hogy beszóltam kintről, vagy bentről ki - már nem is tudom, hogy honnan hová beszélek.

Hogy kimaradt a közművelődés és a közoktatás kapcsolata, vagy nem kapott elég nagy hangsúlyt, én is személyes drámának érzem. Az ebben az együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználása nekem is személyes nünükém, tehát nagyon fontos lenne, hogy visszakerüljön vagy bekerüljön. *(E. Vámos Ágnes: Kerüljön be!)*

A tárgyi eszközökkel kapcsolatban egyetlen eretnek megjegyzést hadd mondjak. Dobos Krisztina vetette fel, hogy mennyi pénz van a tárgyi eszközökre, az eszközjegyzéknek való megfelelés, meg hasonlókat. Úgy tudom, hogy nem hetven-valahány hanem kétszáz milliárd körül járnak már a becslések... *(Derűltség.)* Azt gondolom, hogy ez a dolog egész egyszerűen nem azon múlik, hogy milyen hosszú időszak alatt mennyi pénzt lesz képes a központi költségvetés vagy az önkormányzatok beleinjektálni a tárgyi eszközök cseréjébe, fejlesztésébe stb. Egész egyszerűen azon múlik, lesz-e olyan paradicsomi állapot Magyarországon, hogy a közfinanszírozás elismeri az amortizációt. Amíg a közfinanszírozás nem ismeri el az amortizációt - és ez nem oktatáspolitikai, hanem egy általános közfinanszírozási probléma -, addig bele lehet szórni a pénzt, de a dolog nem fog megoldódni, csak egy kicsit pofásabb lesz az egész. Fontos, hogy pofásabb legyen, de ahhoz majd néhány milliárdot elő kell ásni.

Szintén Dobos Krisztina vetette föl, hogy a célprogramok között nem szerepel a tehetséggondozás. Most csináljuk, most írjuk a jelentéshez a vonatkozó kötetet, az esélyegyenlőségekről szóló fejezetet, és ebben mi először külön kiemeltük a tehetséggondozást mint kérdést, ez korábban nem szerepelt. Azt láttuk, hogy Magyarországon ennek nemzetközi összehasonlításban egy nagyon kiépült rendszere van. Rengeteg fejlesztendő eleme van, nagyon sok problémával küzd, de talán ez azon kevés területek közé tartozik, ahol jó lenne, ha az EU jönne ide, és nem mi mennénk oda. Persze, fejlesztendő terület, nagyon fontos terület, de mivel nem annyira problematikus, mint sok minden más, ezért kimaradt a célprogramok közül.

Azzal is egyetértek, hogy a hatékonyság ne finanszírozási, hanem közgazdasági problémaként vetődjön föl. Ehhez olyan elemzéseket kellene csinálni, amik eddig egyáltalán nem készültek. Momentán nem tudjuk, hogy a szó közgazdasági és nem szűk fiskális értelmében a magyar közoktatási rendszer mennyire működik hatékonyan és mennyire nem. Nincs igazi fogalmunk róla.

Rettenetesen fontosnak tartom, amit Irén mondott ezzel a meglehetősen radikális paradigmaváltással kapcsolatban - ami itthon radikális, de van néhány ország, ahol már nem, például a skandináv országok többségében nem hangzik ez annyira radikálisnak -, hogy ne tanításról, hanem tanulásról beszéljünk, ne szerkezetéről, hanem lehetséges tanulási pályákról beszéljünk és hasonlók. Amikor ezt elkezdjük, akkor volt egy belső beszélgetés arról, hogy meddig mehetünk mi el ebben a stratégiában paradigmaváltásban. Végül ezt a dilemmát igazán az oldotta meg, hogy kiderült, mi tulajdonképpen egy olyan stratégiai dokumentumot készítünk, ami a leágazások feltárásával ugyan, de alapvetően az általánosan képző közoktatási rendszer fejlesztéséről szól. Ez a paradigmaváltás szinte lehetetlen, ha nem az egész oktatási rendszer teljes vertikumáról, összes párhuzamos pályájáról együtt szól a stratégia. Ez meg is szüntette a dilemmát, de abban egyetértek, hogy az erről szóló üzeneteket fel kellene erősíteni a szövegben. Erre szerintem mindenképpen sor kerül majd.

A bérügyről egyetlenegy megjegyzést, ha szabad. Nem mondtuk, hogy meg kell állnia az alaphéremelésnek. Amit mi mondtunk ebben a stratégiában, hogy bérszerkezet három fő elemén belül a feladathoz rendelt pótlékoknak és a differenciált bérfelállításra szolgáló rész arányának növekednie kell. Ami azt jelentette, hogy ha lesz béremelés - ez a megjegyzésem A

része -, akkor ezen belül gyorsabban kellene nőnie a differenciálást szolgáló hányadnak, ha ezzel párhuzamosan az elszámoltathatóság különböző elemei is beépülnek, például a pedagógusmunka értékelése és hasonló. Ez volt az A megjegyzésem ezzel kapcsolatban.

A B megjegyzésem az, hogy ez az ország nem fog GDP-arányosan többet költeni a közoktatásra és általában az oktatásra, mint bármelyik európai ország. Ezt bátran és nyugodtan leszögezhetjük itt és most. Ha viszont nem fog többet költeni, akkor tessék megmondani, hogy honnan kell elvenni a pénzt, az oktatásfinanszírozáson belülről honnan kell elvenni a pénzt ahhoz, hogy a pedagógusok GDP-arányosan számított jövedelme elérje az európai színvonalat. Tessék megmondani, hogyan lehet pénzt kiszívni a közoktatási rendszerből annak érdekében, hogy az hatékonyan működjön, hogy aztán azt vissza lehessen adni a pedagógusoknak. Ezek az alapvető dilemmák. Ez a kérdés nagyon durván nem fog fölvetődni, mert a költséghatékonysággal kapcsolatos problémákban annyi szent tehén van - például a kis iskola és hasonló -, amihez az elkövetkező néhány évben nem lehet majd hozzájárulni. Én tehát, ha úgy tetszik, eléggé Tamás módon állok hozzá - bár Péter vagyok.

Még egy utolsó megjegyzés, és ezzel be is fejezném. Laci, azt mondtad, hogy van egy valóság és van az államigazgatás virtuális valósága. *(Makkai László: Én nem ezt mondtam.)* Nem ezt mondtad?

MAKKAI LÁSZLÓ: A logikát mondtam, hogy a valóságot a maga képére igyekszik formálni az államigazgatás, a valóság meg küzd ellene. Nem virtuális valóság: az kemény valóság mind a kettő.

DR. RADÓ PÉTER: Pontosan ezt akartam mondani, bár félreértettem, amit mondtál: ez is egyfajta valóság. Éppen azért, hogy a valóság más szereplői számára nagyobb tér keletkezessen, a legelején elmondtam, hogy ez a stratégia az Oktatási Minisztérium stratégiája akar lenni. Nem az egész oktatási szektoré, nem egyes pedagógus, egyes iskola, egyes önkormányzat és egyes megye stratégiája, hanem a minisztérium stratégiája. De minél inkább a minisztérium stratégiája, annál kevésbé engedheti meg magának, hogy eltekintsen ettől a kicsit furcsa államigazgatási logikától, amin belül az Oktatási Minisztérium akár egy fejlesztő ügynökségként is képes tevékenykedni.

Egyrészt azt akartam mondani, hogy ezek nem állíthatók szembe egymással, másrészt pedig érvényes logika az államigazgatási logika is, noha ez a súlyos elemek harca, persze, ott van a rendszerben, és nagyon helyes.

Ennyit akartam mondani válaszként, és nagyon köszönöm a rengeteg adalékot, aminek alapján tovább tudjuk majd fejleszteni ezt az anyagot.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Sipos János!

SIPOS JÁNOS: Köszönöm szépen. Először egy hiányomat szeretném megfogalmazni, azok után, hogy az elhangzott vélemények nagyon nagy részével egyetérték, a dicsérőkkel és a hiányt érző véleményekkel is.

Nekem is egy hiányom van, amit már Péternek jeleztem egy korábbi tárgyaláson. Nevezetesen: kapcsolódva Trencsényi Lászlónak a kulcskompetenciákkal kapcsolatos megjegyzéséhez, hogy a művészeti érzékenység hiányzik belőle. Én egy kicsit ehhez kötődve, hiányolom az érzelmi intelligenciához való szorosabb kapcsolódást, hiszen egyértelműen azt mutatják a kutatások, hogy a gyerekek életben való sikerességéhez az érzelmi intelligencia sokkal nagyobb arányban járul hozzá, mint az értelmi intelligencia, az IQ.

Két kolléga által elmondott véleményre szeretnék reagálni. Trencsényi Lászlót szeretném megkérdezni, hogy miből gondolja, hogy az Oktatási Minisztériumban nem tudnak arról, hogy mi történik a terepen, mi történik a teleházban? Nem muszáj erre most válaszolni. *(Derültség.)*

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Én a szöveghez viszonyultam, nem a Szalay utca 10-14-hez. *(Dr. Radó Péter: Lehet, hogy mi nem tudtuk. - Derűltég.)*

SIPOS JÁNOS helyettes államtitkár: A másik: nem tudom, hogy mi az a levél, amire az előbb hivatkoztál, hogy a Comenius program helyett Junior önfelkészítő program. Az egy biztos, hogy nem a minisztérium levele volt. Nem ismerem. *(Dr. Trencsényi László: Láttam a levelet, Magyar Bálint aláírása szerepelt rajta.)* Meg fogom nézni, hogy mi van ebben a levélben, megígérem, mert érdekelné a dolog. *(Liskó Ilona: Lehet, hogy hamisítják? - Derűltég, zaj.)*

A másik: Makkai László véleményével kapcsolatban először egy tájékoztatást szeretnék adni. Miniszter úr megbízásából létrejött a pedagógusképzési munkabizottság. Ez a pedagógusképzési munkabizottság eddig két ülést tartott, a felsőoktatás és a közoktatás szakembereiből áll, tehát van rá garancia, hogy nem egymás mellett mennek el a pedagógusképzés megújítását szolgáló reformok.

Az érettségivel kapcsolatban: igazából a legszívesebben itt is egy kérdéssel felelek, hogy miért nem volt 2001 előtt a felsőoktatás és a közoktatás között egyeztetés. Ha nem volt, én nem dolgoztam a minisztériumban, nem tudom, ugyanis azok a gyerekek, akik most tizedikesek - ma már említettem egyszer -, 2001 óta olyan helyi tanterv szerint tanulnak, amelynek a kimenete a kétszintű érettségi.

Én azt egyenesen műhibának tartanám, ha a rendszer közben, a középiskola félidejében hirtelen más kimeneti követelményt szabnánk a diákoknak, mint amire két év óta helyi tantervek alapján készítik fel őket, mert az érettségire való felkészítés nem csak az utolsó két évben történik.

A másik, hogy éppen a problémákat érzékelve, 2003 januárjában a jelenlegi minisztérium vezetése elkezdte a szaksoportonkénti egyeztetést a felsőoktatással, és szeretném megismételni - ezt már több helyen elmondtam -, hogy a felsőoktatásnak két igénye fogalmazódott meg ezeken a szaksoportonkénti egyeztetéseken. Az egyik, hogy nem meri kötelezővé tenni a bejutáshoz az emelt szintű érettségit, mert fél, hogy nem lesz elég hallgatója. A másik, hogy de aki mégis önként emelt szinten érettségizik, az felvételi szempontból kapjon pluszpontokat.

Ha a kettőt összevetjük, egymás mellé rakjuk, én joggal kérdezem, hogy miért jelenti ez azt, hogy a felsőoktatásnak nem kell a kétszintű érettségi?

Végezetül itt a valósággal kapcsolatos kérdésekre, hogy van-e egyféle valóság abban a bizonyos valóságban? Köszönöm.

ELNÖK: Ez a Való Világ. *(Derűltég.)* Köszönöm szépen. Azt gondolom, hogy akkor lezárhatjuk a mai első napirendi pontunkat azzal, hogy szeretnék reflektálni Trencsényi Lászlónak arra a kérdésére, hogy mi lesz az anyag további sorsa. Erre részben Radó Péter is válaszolt. Nem tehetjük, hogy nem foglalkozunk az anyaggal tovább, természetesen ennek a további változataival is.

Azt hiszem, itt mindannyiunk nevében megköszönhetem a szerkesztőbizottságnak és mindazoknak, akik ebben a munkában részt vettek, azt a magas színvonalú munkát, mert ez egybehangzó vélemény volt, amely a középtávú közoktatás-fejlesztési stratégia első változatában megjelent. Azt gondolnám, hogy ha nincs ellenetekre, akkor a közleményünkben a pedagógustársadalom és a pedagógus szakmai szervezetek figyelmét felhívni erre a munkára. Felhívni arra a figyelmet, hogy ez az Oktatási Minisztérium honlapján megtalálható, és az Oktatási Minisztérium vezetői várják a javaslatokat, a szövegszerű változtatásokat, a pontosításokat az anyaggal kapcsolatosan, amelyeket a következő változatokba a lehetőségekhez képest beépítenek.

Ez elfogadható többé-kevésbé vagy van-e valami kiegészítés ehhez?

LISKÓ ILONA: Számomra nem igazán elfogadható, mert szerintem a felhívás, hogy szóljanak hozzá és hogy várják a hozzászólásokat, ezt a minisztériumnak kell megtenni, az OKNT-nek az a dolga, mint a minisztérium tevékenységét kontrolláló testületnek, hogy véleményt nyilvánítson erről az anyagról, nem pedig az, hogy felhívásokat tegyen közzé.

ELNÖK: Azt gondolom - persze ezzel ellentétben -, hogy az Országos Köznevelési Tanács tagjait szakmai szervezetek választották, és azt gondolom, hogy a szakmai szervezeteknek - legalábbis az OKNT egy jelentős részét szakmai szervezetek választották -, akiknek az itt delegáltaknak és megválasztottaknak kötelességük beszámolni a tevékenységről és kötelességük felhívni a figyelmüket bizonyos dolgokra.

NAGY JÓZSEF: Kompromisszumos javaslatom van. Az legyen benne, hogy tájékoztatásul közöljük, hogy megjelent és várják az észrevételeket. *(Dr. Báthory Zoltán: És akkor mit mondtunk?)* Ez nem felhívás, hanem tájékoztatás.

DR. DOBOS KRISZTINA: Nekem nincs kompromisszumos javaslatom, de szeretném jelezni, hogy nyolcan vagy kilencen vagyunk, tehát semmiféle határozatot nem tudunk hozni. Tehát nem érdemes olyanon vitatkozni, amiről utólag meg kell mondani, hogy nem tudjuk meghozni.

Egyébként szeretném ezeket a szövegszerű javaslatokat a minisztériumnak javasolni, szóval nem az a feladata - pont a törvélynél is - egy akár kiváló pedagógusnak, hogy ő szöveget csináljon, mert azért van a szerkesztőbizottság, hanem az a feladata, hogy mondjon el véleményeket, és aztán majd a bizottság megcsinálja.

ELNÖK: Liskó Ilona volt, aztán Trencsényi László.

LISKÓ ILONA: Én nem voltam *(Derűltség.)*, én csak tartani szeretném magam ahhoz a véleményemhez, hogy ez nem a mi feladatunk, hogy felhívjuk a figyelmet a minisztérium által megrendelt szakértői produkcióra. Ez a minisztérium feladata, hogy felhívja a figyelmet és a pedagógustársadalom, az iskolák és a szakmai szervezeteknek felkínálja vitára.

Nekünk az a dolgunk szerintem, hogy ezt véleményezzük, és véleményeztük is. Az már egy külön pech, hogy nincsen elég ember itt, tehát nem tudom, hogy ez a vélemény milyen formában tud most megjelenni. Szerintem a kommunikének, ha lesz, arról kell szólnia, ami itt történt ma délelőtt, és nem arról, hogy mi kvázi propagandát csinálunk a minisztérium által megrendelt anyagnak.

ELNÖK: Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Úgy gondolom, persze Liskó Ilonának teljesen igaza van jogi szempontból, a mi közérzetünk és a közoktatás közérzete szempontjából pedig hátha segít, hogy a Köznevelési Tanács tagjai üzenetei serkentik a társadalmi vitát.

Úgy hidalnám át, hogy nekem is az a mondat jelenik meg a közleményben, hogy elismertük, nagyra értékeltük és nagyon sok részletre vonatkozó megjegyzést tettünk, ami a vita során többé-kevésbé nyitott fogadtatásra lelt a szerzők körében, és a magunk részéről vállaljuk, hogy ha a választóink rajtunk keresztül akarnak becsatornázódni a társadalmi vitába, akkor természetesen a Köznevelési Tanács tagjai erre szükségképpen készen állnak. Ez is evidencia, de ez megjeleníti azt a szándékot, amit itt Gyuri akart, hogy végül is egy csatorna, hogy a minket megválasztó civil szervezetek... *(Zaj, közbeszólások.)*

E. VÁMOS ÁGNES: Azt hiszem, az nem baj, ha mindenki föl hívja a pedagógusok és a szakma figyelmét arra, hogy várjuk a véleményeket. De ami a mi munkánkat segítené - és ez egy ilyen technokrata megközelítés -, mi csak akkor tudjuk miniszteri értekezlet elé vinni az

anyagot, és csak akkor tudjuk elindítani a projekttervezést, hogyha az OKNT most azt mondja, hogy „Vigyétek oda!” - ilyen egyszerűen. Nekünk erre lenne a leginkább szükségünk. Március óta várjuk ezt az aktust.

DR. VÁGÓ IRÉN: Sokan vagyunk...

ELNÖK: De nem elegendő! (*Derűtség.*)

E. VAMOS ÁGNES: Tudom, hogy nem vagyunk elegendő, de nekünk már ez is nagyon jó lenne, hogyha...

ELNÖK: Itt egy picit álljunk meg! Határozatot nem tudunk hozni, mert nem vagyunk elegendő - mint mondtátok: sokan, de nem elegendő. Nem is akartunk mi itt határozatot hozni, nem is terveztük, hogy mi itt határozatot hozunk, hanem az OKNT jelen lévő tagjai támogatják a stratégiai tervezést és a munka továbbvitelét, meg az irányultságával is egyetértenek. Én azt gondolom, hogy összességében ez jött ki az itteni tárgyalásból.

LISKÓ ILONA: Ezt meg kell fogalmazni, és közzé kell tenni.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Ez az elnök dolga.

ELNÖK: Ez meg fog történni.

Tényleg tartalmas vita volt, köszönöm szépen minden résztvevőnek. Most tíz perc szünetet tartunk, aztán Aáry-Tamás Lajos és Dobos Krisztina lesz a napirend előadója. Talán egyre be tudjuk fejezni - ez volt a kérés.

(Szünet: 12.33 - 12.45)

ELNÖK: Második napirendi pontunk megtárgyalásához szeretettel és tisztelettel köszöntöm Aáry-Tamás Lajos urat, az oktatási jogok miniszteri biztosát, és köszöntöm munkatársait, akik megjelentek az OKNT rendkívüli ülésén.

Tisztünk és feladatunk a 2002-es beszámoló meghallgatása, illetve ennek a véleményezése. Annak ellenére, hogy nem vagyunk határozatképesek, nagyon határozottan szeretném mondani, hogy előkerítettük a törvény ide vonatkozó passzusát Horváth Gréta segítségével, és itt nekünk a véleményezés a feladatkörünk, nem az elfogadás. Ha ilyen sokan vagyunk, de mégsem elegendő, véleményezni azért fogjuk tudni. A napirend előadója Dobos Krisztina.

DR. DOBOS KRISZTINA: Köszönöm szépen. Először elnézést kérek, mert én egy háromnegyed oldalban összefoglaltam ezt, és vasárnap éjszaka elküldtem e-mailben, de úgy tűnik, hogy nem érkezett meg, és nincs itt nálam az írásos anyag. Elmondanám most ezért szóban, hogy egy háromtagú bizottság - Vekerdy Tamás, Horn György és jómagam - vett részt a beszámoló véleményezésében. Rögtön az elején szeretném leszögezni, hogy mindhárman elfogadtuk a beszámolót, és azt javasoljuk, hogy a Köznevelési Tanács is fogadja el. Három indokunk volt:

egyrészt az, hogy alaposan és részletesen kaptunk tájékoztatást a hivatal működéséről;

másrészt hogy mindazokban az ügyekben, amikben eljárta a hivatal, illetve amiről szóbeli tájékoztatást kaptunk, gyakorlatilag legfeljebb kérdéseink lehettek, de sem szakmai, sem elvi kifogásunk nem volt;

harmadrészt pedig úgy ítéljük meg, hogy azokban a főbb kérdésekben, amelyek az iskolai életben, a közoktatásban vagy az oktatási rendszerben a jogok érvényesülésének a figyelése, támogatása fontos, abban a hivatal és vezetője abszolút korrektül járt el.

Ennyi, ami a hivatalos része a tájékoztatónak. Körülbelül két-két és fél órát töltöttünk el együtt. Először Aáry úr beszámolt, a beszámolón kívüli vagy egyéb tájékoztatást adott. Ebben részben a hivatal működéséről, részben arról a tervezetről, ami a jövőbeni jogi szabályozást fogja pontosabbá vagy jobbá tenni. Ebben is egyetértettünk, hogy támogatjuk azokat a törekvéseket, amelyek részben a függetlenséget, részben az ombudsmani munka minőségének a javítását jelentik.

A második részben kérdéseket tettünk fel mindannyian a hivatal működésével kapcsolatosan. Ezekben a kérdésekben jobbra az fogalmazódott meg, hogy itt elsősorban jogi kérdések kerülnek napirendre, miközben az iskola működésében számtalan olyan pedagógiai és elvi kérdés van, ami nincs írásban rögzítve, de vagy mert az iskolai folyamatból következik, vagy mert az emberi együttműködésből következik, nem írásban rögzített, de mégis együttélési norma, ezeket a legtöbb iskola betartja. Ebből következnek a konfliktushelyzetek is, hiszen az ombudsman és az ő munkatársai a leírtak vagy a dokumentumok alapján tudják vizsgálni a helyzeteket. Ezeket a szokásjogokat, pedagógiai vagy emberi együttműködési dolgokat kevésbé tudja vizsgálni, és ebből származnak nyilván azok a nehéz helyzetek, amiknek a megoldása természetesen az ő feladata továbbra is, és ez megjelenik.

A másik, amit Vekerdy Tamás vetett fel, hogy úgy éreztük, hogy birtokában van az ombudsman annak a tudásnak, amivel tulajdonképpen beavatkozhatna bizonyos folyamatokba, de azt a tájékoztatást kaptuk, hogy nem teheti meg, tehát a jogállásából következően nem adhat olyan tanácsot, amit elvileg adhatna, ha ő pedagógus lenne és nem mint ombudsman ülne ebben a hivatalban, de nyilván ő a hivatalánál fogva nem teheti meg, ezeket az egyeztető eljárásokat végezheti, beszélhet akár az ellentétes felekkel is, bizonyos dolgokra elmondhatja, hogy ez jogszerű vagy nem jogszerű, de azt a megoldást végül is a feleknek kell megtalálni, ami a legjobb megoldás. Ebben nekünk hiányérzetünk volt, de erre nyilván majd Aáry úr válaszolni fog.

A harmadik, ami kérdésként merült fel - ezt én magam tettem fel -, hogy a hivatalban működő kollégákban - ez az első kettőből származik - mennyire működik a pedagógiai szemlélet, tehát az iskola mindennapi gyakorlatában megjelenő szemlélet? Erre megnyugtató választ kaptunk, hiszen többen részben elvégezték a tanárképzőt, részben pedig tanárként már működtek együtt, és párhuzamosan nézve a két dolgot, tehát a jogi és a pedagógiai kérdést tekintik fontosnak, és ez a számunkra is rendkívül fontos.

Az utolsó kérdésként pedig még felmerült a drogkérdés, ami nyilván abból is következett, hogy előző este volt ez a bizonyos tüntetés és ellentüntetés, és azt követően volt a televíziós vita, tehát hogy a drogmegelőzésben komoly szerepet kapott az ombudsmani hivatal, és azt gondolom, hogy ebben is a továbbiakban nagyon komoly szerepet kell kapnia, hiszen ennek is van egy emberi oldala, másrészt van egy jogi kerete.

Összességében azt gondolom, hogy érdemes elolvasni nyáron - ha nem is érnek rá a Köznevelési Tanács tagjai, ezt természetesen is gondolnám -, de érdemes olvasni és beleolvasni, nagyon sok tanulságos eset szerepel benne, és mi hárman, vagy legalábbis Vekerdy Tamás és Horn György fontosnak tartjuk, hogy a hivatal továbbra is működjön, és támogatjuk az ombudsman úrnak azt a törekvését, hogy jelenjen meg kötetben, kerüljön nyilvánosságra és jusson el az iskolákhoz. Kvázi azt mondtuk, hogy az iskolák tanári könyvtárában és a diákkönyvtárában szerepeljenek ezek a kötetek, lehessen olvasgatni, hozzá lehessen nyúlni.

Tehát a munka egyik része az, hogy jól végezték a munkát, a másik része az, hogy megfelelő publicitást is kapjon a munka. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen Dobos Krisztinának. Kérdezem, hogy van-e kiegészítenivalója Aáry-Tamás Lajosnak?

AÁRY-TAMÁS LAJOS, az oktatási jogok miniszteri biztosa: Köszönöm szépen. Két kiegészítenivalóm van. Az egyik a köszöneté, az egy nagyon jóleső érzés, hogy a bizottság

tagjai úgy érezték, hogy ez egy megalapozott beszámoló, és különösen azt, hogy ennek alapján ezt a munkát folytatni érdemes és ehhez a Köznevelési Tanács támogatást is kíván nyújtani.

A másik, hogy a kérdések mentén - és ez talán arra a kérdésre is egyfajta választ ad, hogy miért nem teszek én javaslatot a megoldásra, hogy hogyan lehetne ezt tenni, ez egy picit ombudsmani filozófia kérdése is. Azt gondolom, hogy a jogok érvényesítése az én feladatom, a konkrét megoldás száma $n+1$ lehet. Az iskoláknak, a felsőoktatási intézményeknek kell megtalálni a tradíciójuknak, felfogásuknak, világszemléletüknek, kultúrájuknak leginkább megfelelőt, és ebbe ne szóljon bele se az oktatási jogok biztosa, se más.

Én magam ezt a kultúrát kívánom közvetíteni, és talán a személyes hitvallásomról annyit, amit a bizottságban is elmondtam, hogy néha érzem azt a nyomást, hogy aktivistábbnak kellene lennem, keményebben fel kellene lépni, mondják nekem. Bizonyos esetekben talán helye is van egy sokkal aktívabb fellépésnek, általában azonban nem tettem és nem is fogom tenni még jó ideig. Figyelembe kell venni azt, hogy jogászok vagyunk, akik a pedagógia világába kísérlünk meg egy új optikát bevinni, ugyanazt a kérdést egy más megvilágításban a felek elé tárni, és így segíteni a jogok érvényesítésében.

Ha én az oktatási zsaru szerepét kívánom eljátszani, megtehetem, de akkor nagy valószínűséggel az oktatás világa ki fogja vetni magából ezt az intézményt. Az ajánlásunkat úgy kell megfogalmazni, hogy az érvelésünk világos, érthető, elfogadható legyen, éppen azért, hogy ha a jogsértő fél belátja, hogy tévedett, akkor maga hozzájáruljon a tévedése korrigálásához, és lehetőséget kapjon mindenki arra, hogy a méltósága sérelme nélkül a következő időszakban, amit kénytelenek együtt tölteni, azt emelt fővel tudják megtenni.

Azt gondolom, hogy ez egy oktatási biztosi olyan hitvallás, ami az oktatáshoz méltó, én ennek kívánok megfelelni. Néhány év múlva természetesen lehet olyan helyzet, amikor azt tudjuk mondani, hogy erről a kérdésről bár sokat beszéltünk, ebben lehetünk már kérlelhetetlenebbek, a fizikai bántalmazást, mint ilyen, minden beszámolómban a legsúlyosabb jogsértésnek nevezzük, de azt gondolom, eljőhet az az idő, amikor azt mondjuk, hogy már nem kívánunk vitát nyitni erről, mert megtettük oly sokszor, ekkor lehet aktivistábbnak, keményebbnek, kérlelhetetlenebbnek lenni, de a három év után azt gondolom, hogy még ez a fajta kérlelhetetlenség nem szabad hogy jellemezze a munkánkat.

A felszólalásunkról pedig, bár nagyon sok tapasztalat összegyűlik a hivatalban, az egy nagyon fontos tétel, amit egyébként nem magamról dolgoztam ki, hanem Majtényi László útmutatása volt az, ami ebben segített, amikor kineveztek erre a posztra, azt mondta nekem, hogy ne szólalj meg akkor, hogy ha nincs mondanivalód, de minden esetben szólalj meg, amikor mondandód van.

Ezért kerülni fogom a pusztán kommunikációs okokból történő megszólalást, viszont soha nem fogok meghátrálni akkor, amikor az ügy fontossága megköveteli, hogy megszólaljak. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen a kiegészítést. Kérdés vagy hozzászólás? Szerintem ezt most egyben meg lehet tenni. Liskó Ilona!

LISKÓ ILONA: Sajnos, én nem kaptam semmiféle írásbeli anyagot ehhez a napirendi ponthoz, nem tudom, valaki kapott-e? (*Dr. Dobos Krisztina: Egy hónapja küldték ki.*) Akkor az én hibám. De két kérdést szeretnék feltenni.

Az egyik kérdésem az, hogy van-e abban valami változás az utóbbi időben, hogy elér-e az oktatási ombudsman olyan iskolákat és olyan gyerekeket, akik azt se tudják, hogy létezik? tehát itt kifejezetten az általános iskolások és a középiskolások alsó harmadára, negyedére vagy nem tudom, mennyi rétegére gondolok, akiket általában a leggyakrabban érnek sérelmek az iskolákban, és akiknél sem a szülő, sem a gyerekek maguk nem tudják, hogy nekik milyen jogaik vannak és nem tudják, hogy ez ellen mit lehetne tenni. Ez az egyik kérdés.

A másik pedig, hogy milyen fajta vizsgán, mert tudom, hogy szoktak az ombudsmani vizsgálat szokott vizsgálatokat is csinálni. Egy tematikus vizsgálatuk van, ami nagyon aktuális

dologra, hogy milyen vizsgálatok voltak ebben az évben és hogy ezeknek az eredményeiről lehet-e tudni valamit.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További kérdés vagy hozzászólás? Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Én felidézném azt, hogy a múlt összejövételünkön kaptunk egy nagyon érdekes kiadványt, amelyik mást sem tett, csak jogalkalmazói anyagokat ismertetett, ez a Szüdi János-féle kötet.

Kérdezném, hogy vajon, nem lehetne-e, túl az éves jelentéseken, hogy ha precedens értékű állásfoglalások születnek, hasonló módon anonimizálva a dolgot, a populáris pedagógiai szaksajtóban, és ha van ilyen populáris ifjúsági és diáksajtóban precedensként ezeket az állásfoglalásokat közzétenni?

Ez kicsit Ilonának is válasz.

ELNÖK: További kérdés, hozzászólás? *(Nincs jelentkező.)* Tessék!

DR. AÁRY-TAMÁS LAJOS: Köszönöm szépen. A korábban megküldött anyagban megküldött anyag mellé nemsoká el fogjuk küldeni postán az önök címére a nyomdai változatot is, ez már egy szebb, szerkesztett változata. A közeljövőben meg fogják kapni.

Kérdés volt, hogyan érjük el azokat az iskolákat, amelyekben esetleg nem is tudják, hogy létezőnk. Ez egy folyamatos munka. Nem lehet egyszeri kampánnyal megoldani, vagy ha igen, az nagyon-nagyon költséges lenne, és talán közintézménytől szokatlan. Mit jelent ez a folyamatos munka? Talán az őszi OKNT-ülésen is elmondtam. Van nekünk - most nem hoztam magammal - szórólapunk, ami háromba nyitható, és abban a legfontosabb információk - ki fordulhat hozzánk, hogyan, milyen ügyekben tudunk segíteni, mikor nem tudunk segíteni, a panaszt milyen formában küldhetik el, rajta van a fényképem és néhány önéletrajzi adat is - megtalálható. Például a politikai kampányt megelőző két hétben küldtem ki 35 ezer példányban, és folyamatosan küldjük az iskolákba, ebben minden iskola benne van. Ez a szórólap elkészült a tizenhárom kisebbség nyelvén, és minden kisebbségi iskola a saját anyanyelvén megkapta. Úgy tudom, az egyetlen olyan közintézmény vagyunk, akik ugyanazt a szórólapot, illetve azt a beszámolót, amit önök is megkaptak, illetve az ezt megelőzőeket, Braille-nyelven is megjelentette, és a Vakok és Gyengénlátók Szövetségének tagjai ingyen és bérmentve megkapják.

A korábbi minisztériumban arra kértek, illetve közösen dolgoztuk ki: lehetőség volt arra, hogy a tankönyvek belső borítójára közérdekű információk kerüljenek föl. Nem tudom egészen pontosan, hogy hány tankönyvben, de tudom, hogy nagyon nagy példányszámról van szó, megjelent ez a néhány legfontosabb információ, hogy ki vagyok, milyen esetekben fordulhatnak hozzánk, és mi az elérhetőségünk. Nem tartom feltétlenül elégségesnek, de azt gondolom, ezeken a módon kell a tájékoztatást megadni, állandóan ismétlődően, hiszen az oktatás léte olyan, hogy kikerülnek belőle, mindig újak jönnek be, akiknek szükséges átadni ezeket az információkat.

Talán Trencsényi úr kérdésére, hogy ezeket az állásfoglalásokat hogyan lehetne elérhetőbbé tenni: mi magunk ezen dolgozunk. Nagyon sok helyen, például az interneten kérnek tőlünk ilyen típusú ügyeket, annak függvényében, hogy ki a célközönség, a Sulinet-től kezdve a különböző iskolai honlapokig. Azon dolgozunk, hogy rendelkezésre álljunk, de ez külön munka. A legutóbb a Budapesti Nap közölt egy hetenként megjelenő diáksorozatot. Közösen dolgoztuk ki a témákat. Talán a sajtó munkatársai értik ezt meg: nehéz erre nekem kezdeményezést tenni, mert olyan, mintha árulnám azt az árut, azt a szolgáltatást, amit én nyújtok - viszont mindenkinek a rendelkezésére állunk, aki erre bennünket felkér, akár pedagógiai szaklap, akár jogi szaklap. A legutóbbi nagy anyagot a Kiskegyed kérte tőlünk. Egyébként nem válogatunk aszerint, hogy milyen műfajú az újság: rendelkezésre állunk.

Visszatérve a vizsgálatokhoz, az első vizsgálat, ami befejeződött, és a honlapunkon olvasható - nincs még pénzem arra, hogy kötetben megjelentessem, de talán a jövő évi költségvetésemet már úgy fogom az OKNT tagjai elé tenni, hogy ez minden további nélkül beleférjen -, az iskolában föllelhető konfliktusok természetével foglalkozik. A sajtóban erről beszéltem, nem is keveset. Ha visszaemlékeznek a beavatási szertartás ügyére, ez ebben a vizsgálatban szerepelt önálló fejezetként. Ez a vizsgálat mutatta ki, hogy az akkori 11. évfolyam diákjai a romákat tekintve ugyanolyan előítéletesek, mint mi, felnőttek. Kaltenbach Jenő készített egy vizsgálatot, amely szerint a pedagógusjelöltek előítéletesége körülbelül 65-70 százalék közötti. A diákok előítéletesége sem más, mint a felnőtteké. Egy érdekes új mérést vittünk be, nevezetesen azt, hogy ugyanebben a kategóriában vajon a diákok hány százaléka vállalna kulturált vagy konstruktív konfliktuskezelő technikát, ha egy helyzetet eléjük tárunk. Az volt a kérdés, mit tennél, ha cigány osztálytársadat az iskola többi tanulója körbeveszi, csúfolni kezdi, megrugdossa. Kiderült, hogy az előítéletesek 60 százaléka megvédené, merthogy már nem egy virtuális cigánnyal szemben kell véleményt alkotniuk - szeretnéd-e, ha a szomszédos lenne, szeretnéd-e, ha a gyerekedet cigány venné el feleségül -, hanem a Józsikáról, Pistikéről, Rózsikáról van szó, aki már megfogható, ott van a közelében. Ezt nem nagyon szokták mérni. Azt gondolom, ez egy új dolog, és érdemes erről tovább gondolkodni, hogy vajon az előítéleteség pont a diákok körében mit is jelent.

A másik ilyen vizsgálat a szülők és az iskola kapcsolattartására vonatkozik. Az is olvasható a honlapunkon. Abból a szempontból fontos, mert - megjelenik ennek a kulcsmozzanata a beszámolómban is - a tájékoztatáshoz való jogot látjuk legsérülékenyebbnek a szülők és az iskola viszonyrendszerében. Az oktatási jogokat ebből a szempontból tágran értelmezzük, és azt mondjuk, hogy a tájékoztatáshoz való jogot beleértjük ebbe a jogi halmazba. Ugyanis nem működnek az oktatási jogok, ha nem kapnak erről az érintettek tájékoztatást. Ha egy tételmondatban kellene ennek a visszaját megfogalmazni, akkor azt tudom mondani, hogy ha az állampolgár nem kap információt a döntéseihez, akkor nem képes felelős döntést hozni, kiszolgáltatottá válik, ha meg konfliktus alakul ki közöttük és a közintézmény vagy hatóság között, akkor biztos, hogy megalázottként éli meg a történeteket. Az elmúlt három év tapasztalata jól mutatja, hogy a konfliktusok gyökerében megtalálható valamilyen információ elhallgatása, visszatartása, hamis információk átadása stb., stb. Ez ennek a vizsgálatnak a fő üzenete, ha úgy tetszik.

A fogyatékos gyermekek helyzetét térképeztük föl. Ez egy furcsa helyzet. Nem emlékszem, ősszel elmondtam-e önöknek. Illyés Sándor professzor urat kértem meg arra, hogy végezze el a vizsgálatot az úgynevezett más fogyatékosági kategóriába tartozó gyerekekről. A professzor úr a vizsgálat kellős közepén hunyt el. Munkatársai átvették tőle ezt a feladatot, de - bár minden tiszteletem az övék - nem voltak a helyzet magaslatán. Értelemszerűen kimaradt mindaz a konzultáció, amit mi Illyés professzor úrral lefolytattunk, és ez egy sikertelen vizsgálat volt. A helyett, hogy válaszok lennének a vizsgálatban, kérdések vannak benne. A rendelkezésre álló anyag 2003-ban, az európai fogyatékoság évében lesz kiegészítve, a civil szervezetek és a szülői szervezetek bevonásával.

Eddig ez a három áll készen.

Két hónap múlva készítene el nekem a közbeszerzési eljáráson nyertes kutatók egy olyan vizsgálatot, ami a roma gyerekek helyzetére vonatkozik. Talán az előbbiből látszott, egy különleges szempontot próbálunk megjeleníteni. Magyarországon olyan sokan vizsgálták, hogy hány helyen van szegregáció, diszkrimináció, jogsértés stb., stb., hogy én arra kértem a kutatókat, hogy kaparjanak egy dombot, szúrják le a filmfelvevő gépet, és forogjanak egyet körbe, és ezt a képet adják át nekem. Ugyanis, miközben mindenki arról értekezik, hogy hány helyen van jogsértés, a hozzám érkezett információkból azt látom, hogy nagyon sok pedagógiai műhelyben elindult olyan munka, amiről senki nem beszél, mert ez nem hír.

Nem kívánom ezt felerősíteni, hanem azt szeretném, hogy az így összegyűjtött információkat átadni azoknak a pedagógusoknak, akik a maguk településén izzadva kínlódják ki a megoldásokat, és nem találják őket, mert magukra hagyja őket a pedagógiai szakszolgálat,

az oktatási kormányzat, a civil szektor és a fenntartó hatóság. Talán így lehet átadni az információkat olyan helyekre, ahol talán ez a vizsgálat is kimutatja, hogy bizony, jogsértő megoldásokat választottak.

A fogyatékosok évében, 2003-ban a felsőoktatásban is elindítunk egy vizsgálatot. Az én kezdeményezésemre módosították a felsőoktatási törvényt, bekerült az a felhatalmazó rendelkezés, hogy a fogyatékos hallgatók esélyegyenlőségének megteremtésére szabályrendszerrel kell alkotni. A miniszter megalkotta ezt, 2002. január 1-jétől hatályos, a felsőoktatási intézményekben nem tudják, hogy nekik koordinátorokat kell alkalmazni, kiegészítő normatíva vehető igénybe. Még új számukra ez a helyzet, miközben végre kellene hajtunk ezt a szabályt, ezt körülbelül novemberre el tudjuk végezni és így kiegészül a fogyatékos-vizsgálatunk a felsőoktatás területével.

Még egy utolsó: a terveinkről. Az én helyzetemet meghatározta egy kicsit vagy az eddigi tevékenységemet az, hogy a politika és az iskola viszonyrendszere nem tisztázott, és ezt a bőrömmön éreztem. Ezért a politikai ciklus kellős közepére készíték el egy olyan vizsgálatot, ami az iskola és a politika rendszerét feltérképezi, megmutatja, hogy hol vannak ebben a viszonyrendszerben a gyenge pontok, hol célszerű változtatni, vagy ha nem látjuk azt, hogy a jogsértés veszélye fennáll, akkor a politikának el kell döntenie, hogy kíván-e rajta politikai okokból változtatni.

Csak ezt a kérdést el kell majd előbb-utóbb döntenie, hogy mondjuk a kampányt hogyan zárják ki vagy mit tekintünk politikának az iskola viszonyrendszerében, és ha változtatni akar a politika, akkor változtasson, ha nem, akkor pedig ne irányuljon a politika figyelmé olyanokra, akik valamilyen egészen más szempont szerint másként gondolják, mint ő.

Ezt a vizsgálatot úgy célszerű befejezni, hogy egyenlő távolságra legyünk a 2002-es választásoktól, ugyanannyi legyen még vissza a 2006-osig, azért, hogy egyébként ez egy taktikai tudás, de az oktatási jogok biztosát ne vádolhassa senki, hogy a megváltozott politikai környezetben most valakinek meg akar felelni, vagy a másik irányban fél attól, hogy új kormány kerül hatalomra 2006-tól és talán előre próbál neki megfelelni.

ELNÖK: Elég szomorúak ezek a dolgok, de sajnos, különben igazak. Köszönöm szépen. Többen jelezték, hogy 13 órakor el kell menniük, úgyhogy én nem akarom a vitát és a hozzászólásokat korlátozni, csak nehogy végén egy ilyen búcsúszimfónia legyen. Vágó Irén!

VÁGÓ IRÉN: Most is másutt kellene lennem. *(Derültség.)* Köszönöm a szót. Kérdezni szeretném, hogy készült-e vizsgálat az önök hivatalának ismertségéről? Mondjuk a pedagógusok körében, a diákok körében és egyéb helyeken.

Azt gondolom, hogy nemes cél érdekében lehetne propagálni az önök tevékenységét, mert ezeknek az egyedi eseteknek a nagyon szép megoldása - de tényleg csak elégedettek lehetünk. Ez arra kellene hogy ösztönözzön bennünket, hogy ez a dolog minél inkább ismertté váljon, és én egyáltalán nem tartanám alantas eszközöknek ifjúsági műsorok szünetében közhasznú hirdetésként ezeket a dolgokat megjelentetni, és még nagyon sok minden más helyett, látjuk, hogy a fogyasztóvédelem is hirdeti önmagát, pedig az egy régebbi dolog és talán jobban tudatában vannak az érintettek, hogy van egy ilyen lehetőség, amire lehet, hogy vannak ismertségi adatok és száz százalékig ismert a hivatal.

Megmondom egészen őszintén, hogy néhány konkrét ügyben pedig el tudnám képzelni, hogy akár a konkrét dologról is egy picit több szó essen. Például gondolok itt a késések igazolatlan óráként való beírására. Azt gondolom, hogy ezres nagyságrendre becsülhető az, amely gyerekek az igazgatói intézőig vagy addig jutnak el, ebből az okból évente, hogy nincs meg a tanévük. Tehát itt megoldottunk egy kérdést, de számtalan iskolában van ez a gyakorlat. Ezt tudom erről mondani, és jó lenne, hogy ha tudnának róla a diákok is és azok a pedagógusok és majd igazgatók is, akik biztosan nem is tudják, hogy jogsértő, amit csinálnak.

ELNÖK: Köszönöm szépen. További hozzászólás? *(Nincs jelzés.)* Nincsen. Köszönöm szépen.

AÁRY-TAMÁS LAJOS, az oktatási jogok miniszteri biztosa: Köszönöm szépen. Röviden válaszolok. Nem készült még ilyen elmerés az ismertségről, ebben az évben határoztuk el a munkatársaimmal, hogy készítenünk kell egy kommunikációs tervet, aminek az alapja az, hogy a hivatal ismertsége milyen, és erre lehetne építeni különböző stratégiákat. Egyetértek azzal, hogy nagyon sok úgyről nem tudnak, vagy jó lenne célzottan diskurzust elindítani ezekről, a magunk eszközeivel ezt mi egyébként megteszük, a beszámolóban benne van évente 4-5 alkalommal a vidéki kihelyezett ügyintézés, ez éppen ezt szolgálja, hogy kiemeljük azokat a témákat, amivel koncentráltan a nagyon sok emberre, ezekről a kérdésekről lehet beszélni.

Azt is tudomásul kell venni, és valószínűleg a kommunikációs stratégiának ez az alapja - egyrészt az ismertség, másrészt hogy mi millió embernek nyújtunk nyolcan szolgáltatást. Ez egy irdatlan aránytalanság. Ezt át lehet hidalni forint-százmilliókkal, és mondjuk az ifjúsági adások szünetében hirdetni, vagy ennél egy aktívabbat lehet még tenni, de azt gondolom, hogy van ennek egy csapdahelyzete, amit mindenképpen érdemes kikerülni. Néhány száz millió forinttal indítunk egy kampányt, és a jelenlegi 10 százalékos évenkénti ügyemelkedés helyett elérünk egy 300 százalékosat az egyik év alatt, ami valószínűleg megfullaszt minket, ugyanakkor ezt a kampányt nem lehet lezártnak tekinteni a néhány százmillió forint után, merthogy folyamatosan változik a közoktatás közönsége.

Tehát ez a dilemma: a folyamatosság és az intenzitás közösen együtt. Egyetértek önnel, hogy a hivatal ismertségét vagy a szolgáltatás ismertségét emelni kell, ezt egy ügyesen tervezett folyamatos munkával kell végezni, úgy egyébként, hogy az esélyegyenlőséget is megteremthessük, hiszen valóban sokan lehetnek, akik nem tudnak a hivatalról, és az ő jogaik nem sérülhetnek csak azért, mert nem tudják, hogy a jogérvényesítésnek van egyfajta eszköze. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Akkor lezárhatjuk a második napirendi pontunkat is azzal, hogy meghallgattuk az oktatási jogok miniszteri biztosának beszámolójának értékelését az albizottságunktól, és az OKNT igen nagyra értékeli a Hivatal munkáját és további sok sikert kívánok. Köszönöm szépen.

A napirendet lezártam. Köszönöm szépen. Egyebek. Trencsényi László!

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Elnök Úr! Én nagyon röviden szeretnék nyilatkozatot tenni és szeretném, hogy ha ehhez többen csatlakoznátok, tulajdonképpen ide is tartozik.

Vekerdy Tamáson keresztül az OKNT jó hírére érte támadás a tegnapi Népszabadságban. Azt írta Vajda Zsuzsa, hogy Vekerdy azért elkötelezett az alternatív iskolák mellett és azért rombolja az állami iskolát, mert üzletileg érintett az alternatív pedagógiában. Azt hiszem, hogy ez meghaladja a szakmai diskurzus kereteit, ezért úgy gondolom, hogy mivel Vekerdy Tamás az OKNT tagja, hogy legalább ezen a nyilvánosságon biztosítsuk Tamást szolidaritásunkról.

NAGY JÓZSEF: A következő alkalommal, nagyon kevesen vagyunk már, alig vagyunk egy páran.

ELNÖK: És sokan nem ismerik, azt hiszem.

LISKÓ ILONA: Egyébként azt hiszem, hogy bírósághoz kellene fordulnia ez ügyben.

DR. TRENCSENYI LÁSZLÓ: Jó, ez az ő dolga, csak hogy itt emberileg érezze, hogy ebben a kérdésben mellette vagyunk. Tehát Vajda Zsuzsa írt egy cikket, amiben ez a poén,

hogy Vekerdy naná, hogy az alternatív pedagógiát pártolja és rombolja az állami iskolát, mert üzletileg érdekelt az alternatív pedagógiában. *(Nagy József: Anyagilag és erkölcsileg érdekelt.)* Ez a tegnapi újságban van, a mai újságban nem volt rá válasz. Olvasói levél.

DR. DOBOS KRISZTINA: Bocsánat, nekem is ezzel kapcsolatos lenne a mondandóm, ettől teljesen függetlenül. Fel kellene lépni az ellen, hogy az oktatásügyet és a pedagógusokat állandóan gyalázzák. Meggyesi Gusztáv a Nap-keltében közölte, hogy felolvasták a magyar tételeket, majd lassan felolvasták, hogy a pedagógusok is megértsék. Én felhívtam a Nap-TV-t, és megkérdeztem, hogy hányan tiltakoztak. Nem nagyon tiltakoznak, sőt, azt mondták, hogy nem tiltakozott senki.

Egyszerűen nevetséges. A Magyar Hírlapban valami kolbászgyár jelent meg... Valamit most már kellene tenni, mert az újságok kvázi folyamatosan hülyének néznek minket, tanárokat. Ez az ő magánügyük, de legalább mondjuk azt, hogy menjenek a fenébe.

ELNÖK: Pont nincsenek itt: elmentek.

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: A MUOSZ-ban június 6-án az Eötvös Társaságnak lesz egy közös rendezvénye a pedagógiai újságírás helyzetéről, tehát a pedagógiát érintő újságírásról.

DR. DOBOS KRISZTINA: Érintő? Mert ez más!

DR. BÁTHORY ZOLTÁN: Az érintő és a pedagógiai újságírás.

DR. DOBOS KRISZTINA: Akkor legyen szíves, küldjön egy meghívót. Én szívesen elmegyek.

ELNÖK: És felkészül akkor ezekből az anomáliákból - meg Trencsényi László is.

Köszönöm szépen, akkor bezártuk. Legközelebb 12-én lesz ülésünk. Két napirendről tudunk: a NAT, ami a fő, és a kerettantervekkel kapcsolatosan a kicsi. Köszönöm szépen.

(Az ülés végének időpontja: 13 óra 22 perc)

Tartalomjegyzék

Elnöki bevezető.....	4
Sipos János tájékoztatója a heti óraszámok alakulását szabályozó miniszteri rendelet tervezetéről.....	4
Az Oktatási Minisztérium középtávú közoktatás-fejlesztési stratégiája.....	7
<i>Dr. Radó Péter előterjesztése.....</i>	<i>7</i>
<i>E. Vámos Ágnes kiegészítése.....</i>	<i>8</i>
<i>Kérdések.....</i>	<i>9</i>
<i>Hozzászólások.....</i>	<i>12</i>
<i>Dr. Radó Péter reagálása a vitában elhangzottakra.....</i>	<i>26</i>
Beszámoló az oktatási jogok miniszteri biztosának 2002. évi tevékenységéről.....	31
<i>Dr. Dobos Krisztina tájékoztatója.....</i>	<i>31</i>
<i>Aáry-Tamás Lajos kiegészítése.....</i>	<i>32</i>
<i>Kérdések, hozzászólások.....</i>	<i>33</i>
Egyebek.....	37

I g a z o l á s

Igazolom, hogy a mai napon az Országos Köznevelési Tanács 2003. május 22-én megtartott üléséről s ü r g ő s határidővel elkészített szó szerinti jegyzőkönyvet elektronikus posta útján átvettem.

Budapest, 2003. május 27.